

המציפה

ערבון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

באוסטריא אונגרי: לשנה 7. — כתרים לחצי שנה 3.50. — רבע 1.75. — באיכסני:

לשנה 8. — כתרים ביתר הארצות: לשנה 9 כתרים — 9.50 פראנק.

”רמת המצפה” נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדול עתה משהיה ומכיל חמור ספרותי יותר מאשר עד כה. אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גדל השטח.

ברכת מוצ' 60 הלר. הודעת אירוסין כתר. זו או זו בראש הגליון שני כתרים המישה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק יש מקומו החדש, כי גם יש מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרסה רביע המערב ולאדמיניסטראציה

„HAMICPE“ Kraków, (בהוצ' לארץ להוסיף: Oesterreich) בע"מ: רחוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 18 Marca 1910.

גליון יב.

קראקא, י' אדר שני פ' ויקרא תר"ע.

נמיתם המבעית לש נאת הזרים בכתרי נפשותם. אבל לא נדעכה, היא נשאר עוממת, למנמ, עצורה ונכבשה, אבל לא במלה, למען תתפרץ אה"כ ביתר שאת כבוא בעל המפוח הגדול, לפחת על הניצוץ העצור. ובעל המפוח הגדול היה קארל לואיגר. לישונו החדה ורוח התולו העז, אה"כ לא ידע המלה ולא הת מפני כל — אלה היו כלי מפצה, לנפין את מכסה הלבדלות והסבלנות, שהצפינו את הכה הרוחה שבלכות בני עמו ולהוציא את הגין מתחת האפר ולעשותו לאיש מיטמטה אוכלת ומקיפה את כל הממלכה. ולפי שהשתמש האיש בכה נסתר ונעלם מעיני העם והצליח, על-כן היה כמין מכשף קדמון, כמשיבי-שדים וקדושים, מעשיו היו בעיני ההמון פלאי פלאים, כמעשי חרממי מצרים ואשפי הכשדים ומניי הפרסים בלהמיהם, כאשר לא ידעו כחו מה הוא והיה בעבור זה לגדול הדור בעיני כל והוא לא היה מכשף כלל, אלא מחשב, רשע ערום, שידע להשתמש בכה טמיר ונעלם לתועלתו, הוא ידע בעצמו, שאינו גדול מגדולי דורו לא בחכמה ולא בעוז ולא בכשרון, אלא רק בשיאפה לכבוד ואת שאיפתו זאת לא ישיג באמצעים רגילים, כי היה בן בלי ישם — לא במובן המליצים, אלא במלא מובן המלה, וגם נבל ובעל מדות רעות ומחליף דעותיו כלבוש לפי צרך התועלת בכל עת, אין ישום תחבולה, שהיתה פסולה בעיניו לחשיג מאווי, ע"כ הערים להשתמש באמצעים בלתי רגילים, בכה הטמיר והנעלם במעמקי לבות ההמון, בשנאת הזרים ובכך היה הלוחם הלבלי הדמוקרטי, התלמיד המובהק של גבורי החרות

המשתמש בנקטרים ובחפנוטות ובמנמטות ואפילו בספיריטיסמוס, שקראו הקדמונים ביראת הכבוד ובפחד „שואל אוב“, כל החכמות וסודות הטבע יצאו מרישות יחידים ומאום, שלא השתמשו בהם רק לתועלת עצמם, לכצעם ולכבודם או באופן היותר טוב להפיל מורא עצמם על הצבור לשם איזה מוסר טוב, ונכנסו לרישות כל הצבור ותרבות האנושיות גדלה ורחבה והניעה למדרגה הרמה הנכחית. בכל זאת נשארו עוד בטבע איזו כחות נסתרים, וביחוד נפשיים ומוסריים, הנעלמים עדיין מן העם ויחידים ערומים יודעים להשתמש בהם לצרך עצמם, לנחול כבוד ומשמעת ההמון ולעלות לגדולה, שאינם ראויים לה. איש כזה היה קארל לואיגר, זועף-הסתר וראש האזרחים הויני ויוצר המפלגה השלטת, הנוצרית-סוציאלית, אשר בקמן החלה, כי בתחלה רק אביוני העיר הגדולה נספחו בה ובגדול כלתה, כי עתה גם המושלים והכנסיה הקתולית וכל המפלגות הפוליטיות נכנעים לה. לואיגר זה, בן אכרים עניים, שאביו היה משרת בבית, משל בכלם ודברו היה כדבר מלך שלטון בכל הממלכה, ומה היה סודו, שהשתמש בו במלחמתו והגיע בו לגדולה? סודו היה הכה הרוחה, הנסתר בנפשות העם האישכניז, לאלמנט הזר אשר בקרבו, כלומר ליהודים, התקופה הלבדלית של אמצע המאה הי"ט לנוצרים שקדה לכסות את ישנאת העמים ליהודים במשאון, הרגילה אותם, כי הרפה היא לזמן ההושכלת לישנא בני אמונה אחרת או בני גזע אחר והעמים במערב הסכימו מעט מעט בדעה ההיא והסתירו את

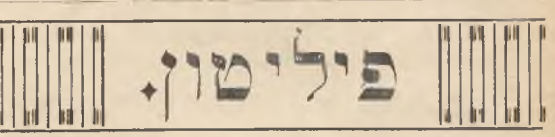
ברוך רובינפעלד מאורשים באדר שני תר"ע דאדימא גרוזק יאגל

המבישף והמחשב.

מה שיקראו היום מחשב קראו לפנים מכשף. ברור עתה, כי כל כחות הטבע הנפלאים, ש"גלו" וישכבשו בני-אדם בזמן הזה לעבדים ולישפחות לשימשם, כמו המגנטות, האלקטרון, הקיטור, הגה ההפנוטות והסוגסציה, הבקטריס, והציר הנעשה מהם לרפא את נזקיהם, כמעט כלם היו ידועים גם לקדמונים, אלא ישבימי קדם היו החכמים מחזיקים את סודותיהם ואת תחבולותיהם כמונופול לעצמם, שאין לעם חלק בהם ובראות העם את הנפלאות, הנעשות בידי החרממים בלהמיהם, אמרו עליהם, כי הם עומדים בברית עם האלים ובני האלים, כי כאלה נחשבו הכחות הנסתרים ההם, ובזמן הזה אין עוד סודות ולהמים לפני העם, החכמות היו לקנין העם בכלל, עתה יקראו לכל ילד בשמו האמתי והאליים כליל חלפה, כל הרוצה יטפל עתה בכל הכחות הטבעיים הנפלאים, שהחזיקום בימי קדם לאלים ובימי הביניים לשרים, ללילין ולמוזיקום. המשתמש היום באלקטרון אינו נקרא עוד חרמוס או אשף או מגי או משיבי-עשדים או מכשף, כי אם כישם הפשוט והגלוי לכל, "הכס מכני", שאינו מפיל כל פחד על ההמון ואינו דורש ישום הערצה וכבוד מיוחד וכן

אלפים כסף, כל הוננו ישחיה לה, נתן לה, ישתחוקו עד יום מותו, אך מי פלל מראשו, ישחיו ימשכו עד אין קץ? רובה אנשים קנאו בה אה, מילתא זוטרתא, אלפים כסף בבת אחת! אך מי כסף, מה כסף, בכסף ההוא לא היתה הברכה שרויח ואפס בלו כמו מלח במים, וכעושר ישנים הוא מטפלת בזקן חולה וסומא, הלואי ישתראה במעמדו את כל ישונאיה וביחוד את זה החנוני שכנגדה!... דבורה נרגזת ומצטערת הרבה, לא רק מפני שהלך הקונה שלה אל חנות אחרת, אלא מפני ישצריכה לפדיון כמו לחיים, לה אין אכנה, והיא קונה מעט סחורה במזומנים או בזקיפה, וגם בישטרי חוב קצרי זמן פרעון, והיום יום שלישי אחרי המועד המגבל לתשלומין ואין לה עוד אפילו פרוטה אחת לפרטה, בעירות אחרות יש חברות של גמלת חסד, ובעיר הנדחת פרישדונה אין כלום, קופות למלוה ישנן למכניה, ולא על הרבית היא חסה, אדרבה כנפש הפצה היתה משלמת אפילו עשרים אחוזים, אבל בישחיה לעצמה איננה בעלת קרדיט, והגביר ר' חזקאלי אינו רוצה לערוב בעדה, היא פנתה למלוים פריטיים לתשלמי קמעא קמעא בכל שבוע, אך אין איש שיומע לה אם גם תמות נגדו! אפילו זיינבל המווג, אשר הקציע כמה טאות כסף להלוואה כשרה, קפץ את ידו ואינו רוצה לתמוך בה עוד בגמלת חסד, עד אשר תסלק את חובה היישן, מריה דאברהם! כל החבלים נתקו! כלו כל הקצין!... והיום אינו עומד, היטעות וזולות כמים במורה, ובטרם תכונן השישי יבא הנוצרון ויעשה מחאה, הלוא,

עם ההוצאות!... ואשתו, אך היא דבורה, ישונאה את האווה המפוטמה הזאת ומקנאה בה גם יחד, היא עסוקה תמיד בבית ואיננה יודעת מכל אשר בחנות כל מאום, לפעמים הוא יוצאה פרופה ורועלה ונכנסת דרך אגב אל חנותה להתכדר קצת, והיא, דבורה, כשור מסובל עוברת כל היום, עשיר פעמים הוא מטפסת ועולה על הסלם, ועושר פעמים היא יורדת מעליו, מקפצת על השלחן ובחזרה על הקרקע, מדברת עם הקונה, הולמת את הנגר, מהללת את טיב הסחורה ושוקלה וטורתה כל היום עד כי יחר גרונה, אם אין היא כאן אין כלום, האפישר לסמוך על המשרת הזר? הנה יצאה רגע מן החנות, וכבר הפסידה קונה, והלו דוקא מכירה וקונה מושבע שלה, הוא בא ודרש חליפת נגדים טובה, והמישרת המפיש הראה לכתחלה את השבחה, חמור בעל ישתי רגלים! אלו היה נותן לו את הפסלת היה בודאי משתוה עמו, ועבשו פנה והלך לו אל החנות שכנגדה וכרי ישמש לא יצא בידים רקניות. הוי, מה רע ומר גורלה! ואך עולמה חשך בעדה! בעלה הוא בטלן אוהב את המפחה המרה, זולל וסובא על כל סעודת מצוה, ישוה בקליו עד הצהרים ושונה „תיקון“, ובא הביתה תמיד כישחוא מבושם קצת, והיא אישה חלשה, קטנמנה ובעלת עינים טרוטות, מוכרחה לפרנס לא רק אותו ואת הממזרים שלו, אלא גם את אביו הסני-נהור, השוכב בכיתה באבן שאין לה הופכין זה כחמש ישנים על ערש דוי, הלואי שירחם די עליו ויקהרו אליו, הסבא בעצמו מתפלל על מותו, וכמו להכעיס הוא מאריך ימים,

התחלה טובה.

מאת ישעיה פוכס — פרמישלני. דבורה מינינת את עיניה במישקים ושולחת מבט של איבה אל חנות שכנה, התגון המתחרה, שכנגדה ומתאנחת מרה, רבשיע, אין מניחים לחיות! עברו הימים הטובים, שהיתה היא הסוחרת בכנדים היחידה, בפרשדונה, מתחרים קמו עליה מכל עברים, מימינה, מישמאלה וגם זה השטמן טמולה, את זה היא ישונאה תכלית שנאה, הוא היה הראשון, אשר קם עליה, ועכשו הוא איש אמיד וסחורה רבה לבחורה יש לו מכל המינים, וכל קונה הנכנס אליו לא ישוב ריקם ועיניה רואות וכלות, זאת ועוד אחרת, הריקה הזה אינו רוצה להישאל לה לפעמים איזו „התיכה“ סחורה לעת הצורך, ולא עוד, אינו רוצה לבא אתה במישא ומתן, הוא דורש מיד מזומנים ואינו נותן לה בהקפה אפילו מפתח חנותו, כל הכלבים יצטרכו אליו! כבר שנתים היא אתו „ברגז“, מעת שחעז הגולן הזה להביא אותה בפלילים בעד עשרים הכסף, אשר לקחה ממנו בהלוואה כשרה, אמת שלותה, האם חיי כחשה לו? האם פישטה היא את הרגל לנושיה, כישם ישעשה הוא? אמת ישכבר עבר ערן וערנים והיא מרם הישיבה את חובה, אבל זוהי גמלת חסד, ומצוה לחכות, והיא בקשה ממנו כמו שמבקשים מן הגולן, שיחכה ועד שנים, שלשה שבועות, והוא הולך וקובל וגובה

היהודיים ד"ר פישוף וד"ר מנדל, לצורך ישראל, במטרה האחת היחידה, להשיג מנדטים מידי החמון, המחבבו לפי שהוא מדבר מתוך מסתרי לבותם, ולהגיע לגדולה. הוא עצמו לא היה כלל שונא ישראל, הוא היה מטבעו בעל לב טוב ובעל עין רחבה ובעל השקפה בהירה ושנאה המונית צרה לזרים לא יכלה כלל למצוא קץ בלבבו. אבל הוא היה גרוע משונא, הוא היה צורה השתמש בשנאה הכבושה של אחרים, למצוא הן בעיניהם, עיני לא ידעה רעתו כל גבול, לפי שתועלת עצמה הישגת הכבוד והגדולה היתה גבוהה הרבה בעיניו מרגיש היושר והצדק, שהתמסר בה בתחלה, כדרך השפלים העולים לגדולה. הוא ראה וידע, שתוצאות המשיטמה שהוא מעורר בתוך החמון נגד היהודים, אינן נוגעות לרעה בגבירי היהודים, שדוא מתכונן אליהם, אלא רק באבינוי האבינוים. אבל מה בכך, הרי נזק היהודים אינו התכלית, אלא האמצעי, להחזיק בו את רסן העם ולהיות רוכב על כתפות הפתאים, להיות בעזרתם מנדיג הדור, התכלית האחרונה של בן שומר-הבית, להיות מניסטרם מבאי-ביתו ומישלים דורשים לשכנו וכל העם וגדוליו כורעים ומשתהוים לו ומיחלים למוצא שפתיו ומקבלים מידו משרות רמות ואותות כבוד ברוח נדבתו. כן היה הלוחם בעד הצדק למחלל רגש הצדק שאין כמוהו וכל העולות, שהוכיח בהן בתחלה את מנהיגי הדור הקודמים בהרב פיו, עות-הדין, משא פנים, הכוא החלשים וכו', עשה הוא עצמו בגלוי בלי בושח בשעור כפול ומכופל, כי ידע סוד "מי ידון עם התקיף ממנו" והתקיפות הינה כל שרש נשמתו, שאליה הקריב כל כחות נפשו, כל כבוד עיר הממלכה, כבוד הכנסיה הקתולית היקרה לו לכאורה וטובת העם האשכנזי ושלום כל עמנו האמלל, שהיה אנוס להיות לאסקפה הנדרסת, כסוד הרמזים קדמונים, למען יעלה בן האכר קארל לואיגר לגדולתו כמכשף קדמון, למען יעריצוהו כל בני האדם ויקראו בהתלהבות: "הודו לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם הסדו! כאשר לא ידעו הסוד, כי לא מכשף היה לואיגר, כי-אם מהשב, הכם להרע.

לעניים. נפלאות מספרים מרוב הסדו והוא עצמו הסתפק בכל שהוא. ישנו היה יקר בכל גליצא התיכונה ואלפי משפחות תלו גורל חייהם ועתידם בדבור פיו, שממנו לא שנו. כאשר נודע דבר שזירתו בחייו היו אלפי איש מכל הערים לסמכו, לחלק לו כבודו האחרון, כישלשה עשר אלף איש הלכו אחרי מטתו. הספידוהו בניו הרבנים והרב הנאון אבדיק סמבור ר' אהרן לעווין, ידידי הנאמן, כאשר נשמע בתוך המחנה הכבוד, כי הרב הסמבורי יספיד לפני ביהמ"ד, קמה דממה קדושה למרות הצפיפה הנוראה. אנשים עמדו על הגנות ועל ספות החלונות, לראות ולישמע. בנעם מדברותיו תאר את ערך הנפטר ואת גדלו וקדושתו. הזכיר גם, כי הנפטר לא דאג מעולם לצבור מעט הון מהכנסותיו למחית בניו והישאיר בני ביתו בלי מישען להם, מיד נקבצו על ידו כשישת אלפים כתר. זה היווין בלתי נפרק, ירכי ורכי בעיר אחת, שאינם כפופים זליה, יחיו בידדות ובאהבה ויכבדו ויעזרו זה את זה כשני תיה אלה-ישהרבו שלום בעיר למופת לרבים. הרחיץ שמח מאד בתקנות הטובות, שתקן הרב בקהלה להזיק הדת והחזיק לו טובה רבה. בכל ימי מחלת הרחיץ לא זו הרב מתוך ביתו, גם הרחיץ היה רגיל לבקר את הרב ולהלק לו כבוד. בני האדמו"ר מסרו את כל עזבונו, כלי-הפיץ וכל המטלטלין ליד הרב וסמכו עליו בחלוקת ירושתם. מות צדיק כר' אורי'לי הנפטר הוא אבדה שאין תמורתה. הוא היה צדיק וחסיד לפי מישג קדמונינו. תנצבה.

פיליטון קטן.

אנוסים.

אמנם אין אתה יכול לעמוד על אפיה של אומה זו. אומתנו היא כאותה האשה הרעה, שהגפרא מספרה עליה, שהיתה עושה תמיד את ההפך ממצות בעלה וכשרצה בנה, שתעשה פעם רצון אביו, אמר לה בישמו את ההפך כמה שאמר ורק אז נעשה רצונו. אלו ידעו העמים את הסוד הזה היו יכולים על נקלה לבטל חיו את היהדות, בלי הושאיר לה שריד. אין להם רק להוציא "גזירה" שלא יחון שום יהודי לעבור על דתו... מה הוא באמת מעם קיום היהדות, ביננו לבין עצמנו הלא אין נכרי בזמננו מבין עברית? תאמרו לפי ישנור עלינו הכורא ית' להיות יהודים וכפה עלינו הר כנניגית? הרי ההיסטוריא מכהישה מעם זה. כל עוד היינו ברשות עצמנו וזרים לא התערבו בתוכנו לא אבו אבותינו לישמור את התורה וכל הנביאים ומרעיה בכלל יעידו

הרה"צ רבי אורי הכהן יאלעש זצ"ל.

האדמו"ר מסמבור, איש האמת, החביב והאהוב לכל המפלגות, נפטר בשבת שעברה אחרי מחלת הסרטן, שסבל ממנה זמן רב, בן עזי שנה. הוא לא היה "נכד" רק יהוס עצמו היה לו, שצדקתו הוכרה מכל. ת"ח גדול וירא שמים והכס הריון היה, שהיה יודע לעוין כל אדם עצה טובה ע"פ רוח התורה בכל מצבי החיים, ואת כל הכנסותיו מכסף הפדיונות חלק

על המצפה.

שאלת המוונים בגליצא.

עד כה היו המוונים הגליצים תלויים ועומדים, לא ידעו גורלם לשנה הבאה מה הוא, כאשר יתם זמן הפרופינציות. גם עתה אינם יודעים, אבל בכל אופן ידעו עתה מה לעשות ובמה מהיתם תלויה. נציבות המדינה פרסמה, כי על הרוצים להשיג רשיון למויגת

החנונית מתגנדרת ורוקדת כנגדו. היא מראה לו המון בגדים אחרים והוא אינו רוצה רק הללו שראה בראשונה. אדרבה, טוענת החנונית, בעצמה היא מיעצת אותו בתור מכה, שיקח רק את אלה, ומתחילת מהללת את הארג המוכר שבמבוכה, את התפירה שלעולט לא תקרע. הסחורה היא ברלינית וכלה צמר נקי, המלאכה ווינית והגזרה פריזית, ומתך ישבה סחורתה היא באה לדבר בנגות הסחורה של החנונים המתחרים אתה. היא משתלחת ומפטפת ומרבה להג הרבה, מוללת בידיה, מקפצת וזה לכאן ולכאן ונשבעת שבועי שבועות, שכל היוצא מפיח אמת ויציב ונכון, ואין לפקפק בו. המשרת עוזר על ידה, מנענע בראשו ועושה העויות משוננות ומפאר ומרומם את טובי של המקח ומבטיח, שלא כל יומא מתרחש גם, לקנות מציאה גדולה כזאת. והקונה עומד לו בישוב הדעת, מוסף כתר אחד על המחיה, שהבטיח ומתעתד לציאת, דבורה מכפילה את פטפוטי מליה, את שבועותיה והרמותיה, אך לריק. הקונה נשבע מצדו שאין הדבר שוה יותר וקא יעדיף כלום ויוצא.

התגרנית נשארת נפעמה ונסערת, ריסי עיניה מתחילים רועדים ונחשול של דם מזנק מלבה ועולה עד רקותיה. היא פונה אל משרתה ואומרת בהפזון: — הבט גא מהר על הציון, כמה הוא גותן למטה מן הקרן?

— כתר אחד — היתה התישובה.

— גירא בעיני מתחרי! השיבוהו ומכור לו — ותחי התחלה טוכה!....

אומרים, שאין איש יכול להזיק לחברה, זהו שקר מוחלט — הנה הלז שכנגדה הרס את מצבה לנמרי ונבנה מהרבה. בסדה ישעולה - הוא לגדולה, היא הולכה ומתנונת, היא הולכה ויורדה מטה מטה. באשר נפל ושמט היתה אצלה, ישמחת תורה, כל אחד רואה מהרהורי לבו, והיא ראתה, שבדואי לא תהיה לו תקומה. אך היא הישכה ומערתה. אחרי איזו חדישים חדש הוא כנשר נעוריו, קישט את חנותו מבית ומבחוץ, הציב לה דלתות ברזל ותריסים המוגפים בהתעגלות למעלה, והציב שמישה גדולה לראוה על פי אפנה לבובית, וכל הקונים נמשכים אליו כמו בכה מגנטי.

הנה עומד שם הקונה, שיצא מחנותה, והולם לו את המקטורן, ומסתכל בראי, והמשרת מישרהו עליו ומרכס את כפתוריו. לעשיר יש מזל, בלי ספק ישאר הפדיון ישם, אך לא, הנה שוקלים ומורים עם הקונה והוא מסרב. בעל החנות בעצמו מתערב בענין, אך לריק, הקונה מניע בכפתו ואינו רוצה לתת את המקח ופונה לצאת. המשרת מגדר את דרכו ותופש אותו בכנף מעילו, אך זה דוחפהו לאחור ומתפרץ לצאת והולך ישר אל חנותה של דבורה, ופני דבורה אורו משמחה. אה!... די ראה בעינה והמליט מרפה משני אריות. בסבר פנים יפות היא מקבלת את הקונה, תוקעת לו כפה, מהליקה לו לישון ומחנפת אותו במחמאות. הוא ידיר נאמן לה מכבר וקונה אצלה תמיד, והוא ידעה למפרע, שלא יקנה אצל אחר, ומפני מה יצא? לפי שבכואו לא נמצאה בחנותה, חלו שומעי, מרכיב את ראשו לאות הסכמה ועומד על המקח.

שיטעם אותו הגולן טעם כזה כל ימיו! עומד לו הנטריון הזה כמנוחה ושואל בנעימה: "האם רוצה גבירתו לשלם בעד ישטר חוב זה?" כאילו ברצון תלוי הדבר! ואתה לך והתנצל לפניו: אדוני פריץ! הפרנסה ר"ל לקריה, הפדיון אפס לנמרי וקרדיט אין אף על שוה פרוטה!

הוא אינה רוצה לעשות שממה וגם אינה יכולה. זה שכנגדה עשה שממה ונתעשר. הוא ידע להונות את הבריות, קישקש במטבע והתאמד ולקח בהקפה הרבה סחורה ופשט את הרגל לנושיו והשתוה אתם בעד חמשים אחוזים, ונשאר לו "רוח" נקי, כמו שאומרים, חמישת אלפים ואולי עוד יותר, אבל היא, דבורה, אישה בעלת ישער ארוך וקצרת שכל, אינה מבינה להמיל אבק ולזרוק חול בעיני האנשים, אינה יכולה להתקשט בנוצות של זרים ולרמות את הסביבה. גם כעת טובה ושעת רוחה היתה מתחבאה, מצטמצמת ומתרוששת וקובלת, שאין לה, משום למה תתראו? וכאשר נפל זה הישממן המתחרה שממולה, התחילו הסוחרים הסיטונים לתהות על קנקנה ולהשמיט את קרקע האמנה שלה מתחת לרגליה. הבתים הגדולים נשתמשו אחד אחד ונשארו לה רק הקטנים ה"עובדים" אתה, כלומר המוכרים לה לשם הפישטת עורח מעל עצמותיה, וגם אצלם יש לה אמנה עד סכום ידוע, וכל החובות שהיא חיבה מגיעים בכל-מכל-כל לאלף כתר. ועכשיו לך ועשה שממה! החנות תסגור, הסחורה תמכר בפומבי, והיא תשאיר בעירום והסר כל, ועין המתחרה שלה תשבע מנקמה, ובאופן היותר טוב, אם יבא הדבר לידי השואה, תרכינה ההוצאות, ויצא שכרה בהפסדה!....

פרוגרמה פיוהדה לתקן קהלותיהם. פרטיה הם אלה: שני סדר החמירות להנהגת הקהלות, לתת מקום בועד הרבנים בפדרבורג גם לרב פולני ארתודקסי, לקבוע ועד של רבנים בפולן וסניפים לו בכל פלך, להכריע בסכסוכי הקהלות עם הרבנים ולמנות רבנים במקומות שאין בעיה רוצים ברב, הקים קבועים בדבר תעודות הרבנים, מודי ולדים לא יוכלו להיות רק אלה, שיש להם תעודות מאת רבנים, "בהדרים" ילמדו רק תורה ע"פ תכנית של רבנים וברשותם ולא ענינים אחרים, על הקהלות לשלם המשה אחוזים מסאה מהכנסותיהן להחזקת ת"ת וישיבות בערי הפלך, לדרוש איסור המרת דת קטנים בלי רשות אבותיהם, בטל מנהג המסרה בעליות ובכודים בבתי התפלה בשבת ויו"ט. הממשלה אשרה את הפרוגרמה הזאת, לדון עליה באספה. הפרוגרמה של רבני רוסיה שונה מן הרבה כשנוי איכות הרבנים ואיכות הקהלות. בדוסיא אין קהלות כלל, כי בשלן הקיסר ניקולאי הראשון לכבוד הכנסיה הנוצרית נדמה, כי יהיש בקהלות התבוללות היהודים, עניני הדת היהודית נחתכים ע"י הרב, שאינו בן תורה כלל, אלא כידוע איה, מאן דהוא" היודע דוסית. שכרו הוא נוטל מסכס השחיטה, שאינו כלל בידי היהודים, כי אם בידי הנהגת הערים, המשתמשה בסס הדת היהודית גם לעניני העיר הכלליים. הרב האמתי אינו נהנה מזה מאומה. הוא נוטל שכרו מבתי התפלה ומנדבות יהודים. בפולן ישנן קהלות ואין רבנים מטעם והרב האמתי נוטל שכרו מסס הבשר הכשר. ומלבד זה יש בפולן גם לרבנים השופטת רבה על הקהלות ומהם נבחרו גם באיביה היהודים. הפרוגרמה הרוסית היא כך: שעור המשכלה של רבנים (למנוע כפי האפשר רבנות כפולה), שניינים בבחירת רב, שכר רבני התורה והרבנים מטעם, יהם שני מיני הרבנים זל"ז ועוד רבני התורה לבי"כ הדת היהודית לכל דבר, יסוד הכרת רבנים וקפה לעזרת הרבנים העניים. נוסח השבועה של היהודים ובטול נוסח השבועה הנהוג, שהוא הפכה ליהודים. רשיות ילדים שלא נמולו במטריקל, ענין הנהגת המטריקל ומי ינהלנו, להיב את ההורים למהר להודיע את מנהל המטריקל כל שני בבני ביתם, שלא יהיה מכשול מזה. סדור ענין חתון בין יהודים וקראים, ענין "תנאים" ובטולם, בטול החתונה בהשאי ותקון החתונה השאית בחתונה שניה גלויה, נוסח הגט ופתרון השאלה אם מותר לכתוב בגט גם שם המספחה, שלא היה נהוג בזמ קביעות הנוסה, גט של אשה שוטה וענין היתר מאה רבנים, ענין הליצה וברור השאלה אם אפשר להתיר ליכס את היכמה כדן התורה, גט של מומר, גט של חשוכי בנים. יסוד קהלות יהודיות בכל עיר ועיר והיתר בנין בימינו בלי הגבלה. העברת כל הצדקה וגם הת"ק לדידי גכאי ביחסי והרבנים. הקהלת אספות רבנים במין קונסיסטוריים בקביעות ולהרחיב יפוייכהן ולמסוד בידיהן כל סכסוך דתו, לדון דירתורה. יסוד בית-מדרש כללי גבוה להנד רבנים. קצבת שעור התורה והדעת של הסלמדיים והשגרת הרבנים עליהם, ללמד בהדרים גם רוסית והכמה. בבהים הכלליים ילמדו בני יהודים דת יהודית, לקבוע פרוגרמה ללמוד הדת וליעד מי יוכל להיות מורה-דת. בטול מס הבשר הכשר ונרות של שבת וקביעות הכנסות אחרות לקהלות, עשיית סדרים במכירת בשר כשר ולהעמיד את הקצבים תחת השגחת הרבנים, בלי רשות הרב אין לשום אדם לסכור בשר כשר. בטול המנהג של קידוש הלבנה בשוק. ענין קבלת גרים. לאסור על רופאים להיות רבנים מטעם. קבלת ילדים, שולחו בלי קדושים, בקהל ישראל.

בדומה היתה שוב דבטה יהודית ומבן שלא לטובתנו. תצורד מרקוב דרש מעל בפת הדומה פגרומות חדשים. הציר היהודי ניסלוביטש התאונן על זה בתהנונים לפני הממשלה, שלא לשמוע לו, הפגרומות יזקו לא רק ליהודים, כי-אם לכל הממלכה. קול תהנונים כזה במקום שדרוש שפיכת חרון אף, צעקה, שתשמע מסוף העולם ועד סופו, לא יכלו הצירים התפשים לשמוע. ע"כ קם הציר החפשי גולקין ודבר משפטים עם הממשלה כראוי לאיש הפשי והביע לה את כל אשר יהשבו האנשים התפשים על אדותיה, וספר גם צרות היהודים לא בתהנונים, כי-אם בכעס של הצדק הנעלב.

ולמרות התענינות הממשלה בתקן סדרי היהודים בקרבם מניסה, להלך התיצוני הולך וחזק ומקבל צורת קשי השעבוד, אשר כמותו לא היה אף בימי פלהבה. מכל ערי רוסיה הדרומית והפנימית מגרשים יהודים, שהתאזרוו שם זה עשרות בשנים. מאות משפחות השיגו גזירות גרוש בריגא, בקאזאן ובוורונש. בקיוב גרשו אלף ומאתים משפחות. זכות הלמוד בבית תיכונים הגבלה עתה יותר מאשר היתה. גם לביס פרטיים של יהודים אין רשות עוד להכניס יהודים יותר מן השעור הנקצב בב"ס של הממשלה והעובר על זה סגור יסגר ביה"ס ההוא. רבים מבחיס ההם יסגרו בצרון, כי באין תלמידים יהודים אין מקור הכנסה. בן אריה.

מקורב ומרחוק.

ענינים מדיניים. המפלגה הנוצרית-סוציאלית בווינ נבוכה בדבר כסא ראש האזרחים. אין להם מי להושיב עליו. ד"ר לואיגר פקר בצואתה שחרר וויסקיירנר, שהיה ראש המאניסטרט הוויני, יישב על כסאו אחריו. אך הוא הורם בחיי אדונו למשרת מניסטר על המסחר והמשרה הזאת הישובה בעיניו ממשרת ראש אזרחים. אנשי המפלגה שמו עיניהם בד"ר נסמן נושא-כלי לואיגר ועוזרו בפוליטיקה. אך הוא אינו חביב על כלם והם יראים. שיגורם מחלקת במפלגה וד"ר לואיגר-

ראוי להם, תוכלו להוסיף גם בוגדים, מוסרים, בוצעי בצע וכו' וכו' ואני ארשה לי עוד כנוי אחר, שאינני יודע אם ייטב בעיניכם: "אנוסים" בעיני אני אנוסים הם, כאלה הידועים בספרה, ישאנסוס עריצים להיות נוצרים ולפי שאין יהודים מקבלים שום דבר באונם, היו לנוצרים למראית עין ויהודים בסתר ולא עוד אלא שדבקותם ביהדותם חזקה עתה מאז, בעבור האונם. כן גם המורדים האנוסים האלה היו מורדים בגלוי ולפי שהתמרמה נפשם בקרבם נגד האונם דבקו בסתר לא רק באזרחים אנשי השלום, כי-אם, מתוך חפיץ נקמה בלוחציהם, גם בממשלה שנואת נפש המורדים.

עובדה מעועזה הנפש מספרים על אנוסי ספרה. פעם חלה קתולי ארוק בספרה מחלה אשר מת בה. לפני צאת נישמתו נקרא אליו הכהן הקתולי, לתת לו נחמת הדת. החולה הרים עיניו למעלה וקרא: שמע ישראל... ונשמתו יצאה. הכהן נרעש ושכח את מקומו וקרא: ה' אלקינו. ונאנק דום, והרופא הקתולי שעמד שם סים אחריו: ה' אחר. מקרה כזה יכול להזמין עתה גם בשלישה מורדים יהודים רוסיים, הנועדים יחד, להועיץ ע"ד איזה קשר או התנפלות, אנוסים הם רובם או מחציתם, באונם אין לפעול מאומה אצל היהודי. את ההפך מכונת הלוהץ יפעל הלוהץ.

אנוס הוא גם תיאודור קולישר האף, שבודאי קראתם עתה את משפטו, שנתפרסם בכל העתונים הגדולים באריכות. הוא יהודי מתבולל בכל נבולותו ואולתו וגחכנותו. נפישו שאפה לגדולות ולפי שלא יכול לפעול גדולות באוסטריא, לפי שאין מניחים יהודי לשום משרה חשובה, הלך לפרס והיה שם לשר גדול בעל תארים רמים, יועץ המלך ומסדר סדרים טובים במלכותו. בתור שר פרסי גדול בקש להועיל גם לארץ מולדתו, להרחיב מסחר אוסטרי בפרס. אך בהיותו יהודי דחוהו גם מזה והממשלה לא שתה לבה אליו. הוא לא יכול לשקוט ובא ווינה, להמות בעצמו לב הממשלה, לעשות על ידו שוקי מסחר בפרס לסחורות אוסטריא. בהיותו פה התאמץ לבוא בדברים עם המניסטרים והגנרלים, הלא גנראל פרסי הוא, שזה בישוה. אך המה דחוהו בשתי ידיים, המה ראו בו רק את היהודי הנדחק למקום שאין רוצים בו. ולפי שאין היהודי יכול לסבול שום אונם, גברה בו תאוות להיות דוקא חבר לגנרלים ולמניסטרים. מה עשה? הלך והטיר דתו והיה לקתולי ובקש לו התקרבות לנשים נוצריות, להיות בעל כרחם של יונאיו חבר להם. אך הרהיה גברה עתה יותר מבתחלה ולא יכלו דברו לשלום. קולישר התקצף ונרף את כל המניסטרים ואת הגנרלים מחרפיו ועתה עמד לרין על פגיעה בכבודם, בכל דברי המשפט הכרתי בו את האנוס. אתם דוחים אותי להיות רק יהודי? על אפכם ועל המתכם אחי גנראל ודוקא קתולי ולכו צעקו חי וקים! זהו סוד האונם. המחטט.

מכתבים מערי המדינה.

טרנוב. במצואי-שבת היה כאן נשף זמרה, אשר נערך ע"י ההבדה היהודית העממית לזמרה, "הרמוניה". קהל גדול, אשר רק לפעמים רחוקות יתאסף במספר כל כך גדול לנשף יהודי, בא לשמוע את המקלה הגדולה של מאה ועשרים מזמרים, השירים מצאו הן בעיני הקהל, אשר כבד את המזמרים ואת עורכי הנשף במתיאות כפים סוערות מאד, אהרי מלוא כל סעיה. בהתלהבות פיוהדת נתקבל השיר העברי, "ולבתכם הקרה" מאת דומניץ (שנדפס ב"המעורר") בהמנגינה של לבנדובסקי. כדאית היא ההבדה, שהמצא לה תוסכין וראוי היה, שהובכי השידה והנגינה בכל עיר ישתדלו ליסד חברות כאלה, כדי לפתח הקרב הצעירים והתבון את המעם הנגינתי ולהפיץ ביניהם את השירה, שיש לה ערך הנבוי ולאומי גדול. מובן מאליו שהמסודים צריכים לשים לב ביהודי ליסוד על הצורה העברית והלאומית של ההברות הללו ולהשתדל שהתכן יהיה יהודי.

תקון מעות. במכתב מלובב ע"ד פטירת ה"ר אברהם דוב לודמרי ז"ל בגליון הקודם נפלה טעות, במקום ה"ר אברהם דוב נדפס אברהם דוד.

מכתב מרוסיה.

ווארשא. מלבד הועד הקבוע של רבנים אצל המניסטרים הרוסי התיינה כנודע גם אספות רבנים קבועות כעין סנהדרין, להועיץ בכל הענינים הנוגעים לדת ישראל. בהיות הקי היהודים נטולין שונים מאלה אשר ברוסיה, ערכו הרבנים הנבחרים בפולן

על זה, דוקא מפני שנגזר להיות יהודים לא אבו בני ישראל ישמוע ואמרו "נהיה כגוים", בעדות יחזקאל ומתי החלנו להיות יהודים אמתיים? כאשר החלו המלכיות לגזור עלינו גזירות שמד. אתם תמנעונו מהיות יהודים? על אפכם ועל חמתכם נחיה יהודים, לנוצרים תקרעונו ואנחנו נצעק שמע ישראל! ומתי החלו בני עמנו לבגוד באלקי ישראל? כאשר חדל הלוהץ והמלכיות התיירו בעין יפה להיות יהודים. ואולם דק התיירו, אבל לא גזרו, אלו גזרו, שישמרו ישראל את התורה, הויששני שלא היה נותר מ(ישונאיהם של) ישראל שיריד ופליטי ומלכות רוסיה החלה לבא עתה על סוד זה. — חכמת זין — היא עשתה את עניני הדתות חפשים, איש הישר בעיניו עשה כעמי המערב, אבל עוד יתרה עשתה. היא מישיחה על היהודים, שישמרו את דתם. כן מסדרה היא עתה את הקהלות ומעמידה בראש ההסתדרות כנונה רבנים חרדים ואפילו רביים. נציב אדסה משיגה על היהודים, שלא יאכלו חלילה מריפות והסיר ראש נבאי ביה"כ"י מכנו על אשר העמיד עוגב בחיכל כמנהג מתקני הדת באשכנז, כל ישרי רוסיה מעניינים קשה את היהודים, המתכנים בשמות נכרים בודקים הם את זכות המשיכילים ומקפחים זכות רבים, מהם בענין היתר יישובם מחוץ לתחום. כמה אספות רבנים כבר הקהילה ממשלת רוסיה בשנים האחרונות, בעוד ישלבעל-בתים ולמישיכילים ולציונים אסור להתכנס באיסור חמור. רבנים, אתם ישוחקים, הן מצאתם? אוי לכם מישחוקכם! הכימו וראו, מה רבו עתה ברוסיה, דוקא עתה, הבוגדים המוסרים! הגיון פשוט יש ליהודים: אתה גזור להיות יהודים? דוקא נוצרים נחיה ואתה התפקע מכעס!

והחם הזה נמצא גם ביננו לבין עצמנו. אין לך עברונים, מתפקרים, קלים שבקלים ומוטרים להכעים כמו דוקא בארצות, שרכו בהן החומרות והזהירות המדויקה בכל פרטי היהדות המעשית. ההורים והמורים גוזרים על בני הנעורים ומציקים להם, להיות יהודים ע"פ סדור הארזיזל וה"ראשית חכמה" מורדי אור, מתעבי דעת ומחרימי השכל שבמה הם דוקא יוצאים לתרבות רעה, הם כמעט כלם רדיקלים מושבעים, אפילו "המצפה" פסול בעיניהם, כי אינו רדיקלי כל צרכו ואינו הוישך מוסרו גם מטורדים ביהדות. לא יאמן כי יספר, אבל אמת הדבר וכל אדם יוכל לבדוק אחריו, כי נערים דתיים יראי אלקים נמצאים בכליציא ותר בין הסטודנטים, בני בע"ב הפשים ברעות מאשר בין בחורי ביה"מ" בני החרדים. יען בי את הסטודנטים אין אונם להיות יראי אלקים.

וכן הרבו גם בענינים אחרים, שאינם נוגעים לדת. למשל בימי המרידה ברוסיה היה הכרח צבורי לכל הנערים והבחורים מכל המעמדים להיות לוחמים ברשות וכל בחור שלא השתתף במרידה היה כסכנה, אחת דתו להמית. לסרב אי אפשר היה, כי ביד כל חרש ישוטה וקטן היה ברזנינג וכל מי שרק נהשה, ישאין לבו נוטה לרובלוציה. היה נופל בידי מרצחים. אבל יש עצה. לציית? מכה לך בצוארך, באונם אין היהודי מקבל שום דבר, לכן קבלו עליהם רבים למראית עין את תורת הרבולוציה ובסתר עזרו — לנקום בכופים — את האוחרנא, את שומרי הסתר, לתפוש את חבריהם, אונסיהם ולוחציהם, למסרם בידי הורג. זהו סוד מפלת המורדים והצלחת הריאקציה. הפרובוקטורים תלמידי אונב רבו בין צעירי היהודים, שבגלוי היו נחשבים בין המורדים ובסתר היו נוטלים שכר טוב מאת הממשלה, להפר כל קשר וכל הצלחת המרידה. נקמה היתה זאת במיורו, באונם וכפיה של קנאי המורדים, שכפרו הר כגינית על כל בחור בעל כשרון להיות רבולוציונר. באונם אין היהודי מקבל שום דבר, זה עתה גלה בורצב, הישופט האכזר של הבוגדים האלה, שני יהודים פרובוקטורים בין הסוציאליים אנשי השם: עוואלענקא וליובין והסוציאליים היהודים אבליים והפויי ראש מבושה ומכעס. אינם מאמינים עוד בעצמם. אם גם אלה בוגדים אין להאמין עוד באיש. הגע בעצמך: הנה מרבר י"ב חברך ושופך לפניו את לבך ומגלה לו ריו דמפלגה ונוטל ממנו עצה ואינך יודע, שהוא מרגל אותך ואורב לנפשך. מיד בהפרדו ממך תעוה מלגרמה למקום הדרוש ואתה תתפיש ותעמוד לרין-הצבא ויעלוך לגרודם להתלות, תאב אני לדעת מה משפטכם על האורבים האלה. רשעים! בודאי אין כנוי אחר יותר

התלמידים היהודים לבוא גם בשבת אל ביה"ס. בעה"ב לא עשו מאומה להעביר את הרעה. אך התלמידים עצמם עמדו על נפשם ולא הלכו והגזירה במלח.

עלילת שוא. משפט מענין היה כפרמיסלא ביום ד' שבוע שעבר. בכפר ביסטרוצא אצל יוסלב העליל אבר על היהודי הזקן מ' פריפלד, כי אנס את בתו הקטנה והכא עדים, שהעידו בשבועה, כי אמת הדבר. היהודי נכלא וישב שני חדשים במשטר ובגמר הדין נחין עליו משפט מאסר לשישה עשר ירחים, אף שהרופאים הוכיחו, כי שקר הדבר. מליין היהודי ערער על המשפט וגם במל ועתה היה משפט שני בב"ד של משבצים בפרמיסלא והיהודי יצא זכאי, כי נודע שהעדים עדי שקר הם ומפחד העניש ברחו לאמריקה ובטרם נסעו הודו כי עדות שקר העידו ורק להגקם ביהודי הפצו.

אדרסות יהודיות. לה"מאג"מודיעים מטישנוביין כי היהודים הלאומיים, המתמרמים על הפוליציא, שלא נתנה לדבר יהודית באספת יהודים, מפנינים בעד הרשון היהודית בכתבם על מכתביהם וקרטותיהם אדרסות בכתב יהודי והמכתבים הם נמסרים לבעליהם. קישו להאמין, אפשר שהכותב עצמו לא יתן לכתב על מכתב נחין אדרסה יהודית והוא רוצה רק שאחרים יכשלו והוא ישחק. בכל אופן ברור הדבר, ישכבת-הדואר באוסטריא בכלל לא יקבלו אדרסות יהודיות וכמרומים אנו, שיש לנו לממשלה עוד תביעות חשובות יותר, ששאלות האדרסות היא רק תולדה מהן.

רמת המצפה.

המתחפשי.

ציור מחיי עמנו.

מאת נתן נטע סאמועלי.

השמש טרם יצאה על הארץ וממשלת הלילה עוד נכונה. היום תביא השמש הגדול בכנפיה את הג הפורים, הג המכשר "אורה ושמחה וששון ויקר" בכתוב מפורש ובאר היטב במגלה, אשר נקראה אמש לפני קהל ועדה... העיר תלביש היום טעמה גיל, ומכל הכתבים יצאו דחופים וישאו בקערות הכסף מנות ומתנות כמשפט היום. גם רבים מעם הארץ יתחפשו. אלה יהיו לישמעאלים ואלה להגרים, אלה לצרפתים ואלה לפולנים, איש איש כמובן וכישר בעיניו, כי יום הפורים יקרא אור ודרור לכל איש ככתוב...

בבית קטן ודל במבואות האפלים כבר הסירו יושביו הכלי הישנה מעיניהם, אך פה אין כל אות וכל זכר מן הששון והשמחה העתידים לכא עם השמש בצאתה, כי יגון קודר פרש פה את ממשלתו על החדר ומלואו. על מטתה יושבה יהודית, אשה יטבת-ימים ויטבת-רגו וזוכרה כל מחמדיה מימי קדם ואת עניה ואת מרודה ואת כל אשר עבר עליה מיום אשר גרישה מבית אביה... אכן רבות ישבעה לה נפש האישה השוממה הזאת לענה ומרורים! בנעורה. בבית אביה דאתה ימי טובה, ותתענג על רוב שלום, אך זה ימים רבים היא שבעת נדודים ורגו ומתענה תחת יד המחסור והמצוקה... ברוב שרעפיה בקרבה לא ראתה יהודית ולא שמה את לכד אל יעקב כנה הקטן היושב להגליה ועיניו בוחנות אותה, כמו חודרות אל מחשבותיה... פתאום התעורר מלא קומתו ויפן אל אמו: "אמי", קרא אליה, "גלאיתי נשא את הדומיה הזאת. התדעי מה היום הזה לנו?... יהודית התעוררה כישן מחלום, ומה היום לנו?..."

"יום גיל, יום הג פורים!"

"יום גיל" שנתה אמו אחריו באנחה, "היום הוא עוד ירחק חוק, בני! גם אנכי דמיתי לא אחת ויטתים, כי בא היום שקויתי לו, אבל בכל פעם נוכחתי לדעת, כי היום הוא ממני והלאה!..."

"אבל אנכי באזני ישמעתי קורא מתוך המגלה את הדברים הכתובים שם: "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר".

"הדברים הכתובים...", חזרה אחריו כשחוק מכאב לב "אמנם כן, אך כתובים!"

החדש ד" טומאשימי, לברכו בשם הקהלות אשר בארצו. בתשובתו אליהם אמר: קבלתי על עצמו לעבור כל ימי שלטוני לטובת הכלל בלי הבדל דת ולאום ומעודי הבטתי על האומה הזקנה הזאת ועל לשונם העתיקה ביראת הכבוד והנני מוכן להגן על זכותכם ועל שומרי הדת בפרט. אחרי תודה מאת הרבנים בקישו ממנו לבער אחרי שמין האנטישמיות, שהתחיל לצמוח בימים האחרונים בעיר ובשדה ע"י איש בער, הרוצה להתפרנס מזה והוא מחבר ספרים ומאמרים מלאים שקרים ומחלקם בין האכזרים. הנציב ענה: "היהודים כבר עמדו בפני גדולים ורעים ממנו", כנשמע עורר הנציב את הכהנים להדריך את העם אל האמת ואל השלום.

תשובה מספקת. כידוע נשאל המניסטר הפרוסי לצבא, מדוע אינו רוצה למנות יהודים פקדי צבא והוא ענה, כי יש לחש, שאנשי הצבא הנמוכים לא ישמעו בקול יהודים, הכל ידעו, כי המענה הזאת רק תואנר היא והאמת היא, כי הממשלה רוצה לצוד בזה את נפש היהודים, שימירו דתם, למען ינהלו כבוד פקדים, העתון האשכנזי "Das Freie Wort" ענה את המענה הנכון: מה מנוחה היא טענת המניסטר נראה מזה, שבראש המפלגה הסוציאלי, המכילה מיילוני חברים, עומד היהודי ד"ר זינגר, הוא יושב בראש בכל קונגרס סוציאלי והסוציאליים הם אנשים מדלת העם ואינם מסרבים לו והמשמעת הזקה כמו בצבא. בראש חברת האניות הגדולה בכל אשכנז עומד היהודי באלין וכל רכבות הפקדים והמלחים שומעים בקולו כמו בקול מושל. בראש בית-ההרשת הגדול בכל אשכנז "אללגעמיינע עלעקטריציטאטס-געזעללשאפט" עומד היהודי ראטענאו ומעולם לא נשמע, שהפועלים והפקדים מזוללים בכבודו. יהודי שאינו מוחל על כבוד מולדתו ואינו משפיל עצמו לפני שונאיו לכבוד בעמו הוא מכובד גם על הבריות, שנואים הם רק עשירי היהודי, הוזהלים להצר המלך ומתחננים אל מכיזהם, שיכבדום באותות כבוד. פחות מאלה יוכבדו היהודים, שהתנדבו לתת מהונם להחזקת בית תמיכת האפיצירים, אע"פ שידעו שאסור לבניהם לבא שמה, כי אין המלך הושכם ראויים למשרת אפיצירים, לכן היה על המניסטר לענות את השואל: איך נוכל לבנות אפיצירים המטפילים כבוד עצמם כל כך.

הקיצוניות בא"י. מירושלם כותבים לנו: ארץ ישראל בתחלת בנינה סובלת הרבה מן הקיצוניות, השולמה פה באופן יותר בולט מאשר ברוסיה ובפולין. מעבר מזה נערים מגודלים רק על הגטרא וראשית הכמה והזהר ומעבר מזה תלמידי האליאנס ובי"ם של המיסיונרים, המהונכים לגוים גמורים ובגמנויה העברית לומדים כמו להכעיס נערים ונערות ביחד, מה שאין עושים אף הנוצרים, מעבר מזה יהדות של בעלי החלוקה, של המחרמים ומגדים כל יודע דעת וכל המעיה להשתמש בכמה השכל, שבו הבדיל אלקים את האדם מן הבהמה והם סוברים, שאין השכל צריך לשתש רק לבצוע בצע ודוקא בלי עמל כפיים, ומעבר מזה יהדות ישל בן יהודה, שאינה עומדת רק על דגל אחת, על הדבור העברי, ביתר עניני החיים מתנהגים "בני יהודה" כנכרים ולא תמיד כהטובים שבהם. בן יהודה הבעיר מחר עצמו למשומה, להוציא על ידו את "הצני" בתור עתון יומי לאומי, ומשך על עצמו אף את בעם היהודים דחפשים במאמריו שכתב בפקודת המוטרי, כי היהודים, אף החפשיים, לא אבו לחתום על עתון עברי של מוטרי נוכל לשער, כי הלא ע"כ הדל כבר לצאת, אבל ראוי להזכיר, כי כאשר עברו דרישות הכסף של העורך בעד מכירת עמו כל גבול, פריץ סכסוך בינו ובין אדוני המוטרי, ובעל הקולטורה העברית תבע את איש ריבו למלחמת חשנים, זוהי הפעם הראשונה, שזכתה א"י לענף התרבות הזה. בארפה נלחמים כל טובי הגוים במנהג הברברי הזה ומרביצי הקולטורה בא"י נושעים אותו בא"י זה עתה. ראויים "בני יהודה" הקיצונים לבעלי החלוקה והם ראויים ל"בני יהודה", אין שונאים כעולם כישנאת שתי הכתות האלה ואין קרובים בקיצוניות כמותן. בן יהודה הזקן החל להוציא עתון יומי אחר "האור".

העברת בני יהודים על הדת. בסמבורהישנה השנאה ליהודים הולכה ורבה. מורי ביה"ס גזרו על

צוה בפירוש להחזיק האהדות בה. ע"כ כנראה יבחרו בסגן לואיגר ד"ר ניימאיר לראש האזרחים, אע"פ שאינו כדאי, אבל על מנת ישעזוב כסאו מיד כאשר יהיה וייסקורכנר הפשי. — באונגרן יבטל הקיסר ביום 22 לחי את מועצת הממלכה ובחירות הדינות תקבענה. — בפרוסיה נשתנה חוק תקון הבחירות ע"י ועד המדינה, שתחת תקון בחירות בלי אמצעי תשארנה בחירות ע"י בוררים כבתחלה, אבל הם יבחרו צירים בפתקאות השאיות, אשכנזי תתן בקרוב למדינות אלזס ולותרינגן זכות אוקונומיה, שלא להנהיג עוד ע"י הנציב לבד, כי-אם בעזרת ועד נבחר. המדינות האלה, ישנכבישו במלחמה מאת צרפת, שייכות לכל ממלכות אשכנזי בשתפות, כמו בוסניא באוסטריא-אונגרן ואחרי שנתנה אוסטריא אוטונומיה לבוסניא לא תוכל אשכנזי להשאר אהורנית.

שונות. בויין היתה ועידת כל חברות בעלי הבתים אשר באוסטריא, כלם פה אחד מחו נגד השמעות שהתפשטו, כי רצון החברות להרים ישוב את שכר הדירות, לא נודעה שום החלטה כזאת להחברות. — להליות ד"ר לואיגר הלכו מאות אלפי איש, כל גדולי הממלכה וצירי ממלכות אהרות, הקיסר וכל בני משפחתו. יותר מאלף זרי-פרחים הובאו. שום ראש אזרחים לא נהל עוד כבוד כזה. — בין המחמדים העולים למכה, עיר קברת מחמה, פרצה מגפת האבעבעות, כשישת אלפי איש כבר מתו. — ישעורויה נגלתה בצרפת, כעין "פאנאמא" הדישה. הפקיד הממונה על הון המנורים, שהחרמו לקפת המדינה, שלח יד בהון המנורים ונכב חלק גדול ממנו והעלימו ביופיים וחלקו בין פוליטיקנים וסופרים. — בעיר הבלוגרית רוסטשיוק נכב בולגרי נערה טורקית מבית אביה ונשא לאישה, אביה הזמינה לדין וביה"ד החזיר את הבת לאביה, על זאת קצפו הבלוגרים ונקבצו לנזול את האישה בידי אביה, ישוטרים ואנשי צבא עמדו נגדם, הדבר הגיע עד מלחמה בין הצבא ובין העם, עשרים איש נפלו הללים וליב נמחצו קישה מלבד בעלי פצעים קלים. — האלכנים בטורקיא ממאנים להנהיג כבתי-הספר למוד הלשון הטורקית, באספת עם גדולה ירפו את כל ספרי הלמוד הטורקיים, הפוליטיקה המרכזית בטורקיא לא תקום ולא תהיה אפא.

הסיוון של עלילות דם. היונים עשו את ההתחלה בשנה הזאת, בעיר קאניא בארץ הקמנה נעלמה יונת קמנה, ישירתה בבית יהודי, מיד הוציאו היונים קול, שהיהודים שהטוהו לפסח ודרשו נקמה. היהודים קבלו לפני השיר הטורקי והישוטרים הלכו לחפש אחרי הנערה ומצאוה בכפר סמוך בבית אביה היא הלכה לה לבקר את אבותיה ולא הגידה לאיש.

באחינו בסוריא. מהעיר חלב (אלעפא), (שהיהודים קוראים לה בטעות ארם צובא, והיתה ארץ החתים לפנים) כותב לנו מר עזרא חיים: הרחיג החכם בשי בעירנו היה הזקיה שבתי פתח ב"ים חדש ושמו "יפה תלמוד", אשר תמיד יעמוד תחת השגחתו, המורים אשר מנה הם חכמים בעלי תורה ויודעים מה העת דורשת, יש ילמדו מלבד תורה גם עברית וערבית, תורקית וצרפתית, הרב השיג מאת הממשלה תמיכה לביה"ס מאת הממשלה חמשים לירה תורקיות (כאלף ומאה כתר), ביה"ס הזה יהיה למיפת לבני עמנו ולתפארת להרב. — הזקיה, שישלם בסוריא זה שתי שנים, פנה ושנת ברכה באה, אך לב בני עמנו נפל בקרבם מפני עבודת הצבא, שאין בה אפשרות ליהודים לשמור שבת ולאכול כשר.

ע"ד השערוריה בפדוולוטשיסק מודיענו מר הלל שווארין: דנבלה שעשה הוזנדרם, שמסר גולה יהודי לשוטרי רוסיה ודחפהו לעבור את הגחל, מה שהחוק לא דרש ממנו נודעה בבית המשפט, השופט היהודי מר זיאקובר ושוטר הסתר היהודי מר איינהורן, שהדבר נגע עד לבם, קבלו על עצמם להוציא את הדבר לאור ועברו את הגבול לעיר וולוטשיסק הסמוכה וברשיון הפקיד הרוסי קראו להבחור ושאלוהו איך התהלך עמו הוזנדרם, בכני תמרורים ספר את כל התלאה אשר מצאתהו ופרטי-כל נכתב ונטמר לישר המציא את הוזנדרמיה האוסטרית.

יהודים בקרואציא והנציב החדש. מר ג' סופר כותב לנו משם: ביום ה' שבוע שעבר התיצבו רבני הערים והמחוזות לפני הבאנוס (נציב הקיסר)

ומחדר לחדר, לומר את מזמורו ולקבץ על יד על יד אגרות ופרוטות... אך יותר מאשר שתו מעליו טיט ומי טרמנה, שתה הוא לעג כמים בסוכבו על פתחי נדיבים להשמיע להם את מנגינתו.

"לשוא תתיפח!" קרא אחד מהם נגדה כמעט פתח את פיו. "כי לך לא אתן מאומה!..."
 "ומדוע?" שאל האמלל בהכנעה ובכבד-ראש.
 "כי חמאת הוא לתמוך בידי עושי עולה!"
 "ומה עול מצא בי אדוני?..."

"עורך שואל נבל, הלא ידעת: את אמך הטובה בנשים, אשר עמלה לנדלך מעורך לתורה ולמוסר, אך אתה, בן סורה, תלך כשרירות לך ותעשה הרע בעיניה להכעיסה!" האמלל עמד נבוך ונדהם על סף הפתח ככלי מלא בושה וכלמה, מבלי דעת מה להשיב לו. אך בלבבו עלו מחשבות שונות מערכה נגד מערכה: הנה האיש הזה יתנהו לבוגד ולבן סורה, ואמו היא בעיניו סמל דמות הטהרה והקדושה, וזה לפני רגע קמץ מפלו המתחפשים כל חמא אך באמו ויאמרו להכניסו בחברתם אם אך יבדל ממנה — למי משניהם הצדקה?..."

"ומה חמאתי? שאל האמלל בהכנעת-רוח.
 "הטרם תשמע, פסל חרש?!" הוסיף השני בחמה שפוכה "כי מרית פי אמך ותדרוך קדים, ובל היום תחבק ירך, תמאס בכל עבודה ואך להם עצלות תאכל!..."

יעקב עמד לפניו במהומת רוח, מבלי דעת מה לענות אותו — האיש הזה המתענג על רב טוב ודשן, הוא יגלה אזנו למוסר, כי יאכל לחם עצלות, לבוס ברגל-יפה טיט חוצות, לשתות לעג כמים, לאכול לחם דמעה ולהשתחוות לאגרות בסף — הלזה יקרא לחם עצלות? או אולי יחמוד האיש הזה, הדישן וישמן כעגל מרבק, אך לצון לו? ותחת לענות לו על תוכחתו ישר לו את פזמונו:

האזינו עדי, ארוני הנבירים!

בא יום חגנו יום חג הפורים!

היום בא, מחר ילך במרוצה

תנו לי אגורה והשליכוני החוצה!..."

אכן בעל התוכחה לא מלא כי אם הצי תאותו, כי דחף אותו בשתי ידיו החוצה, עד כי התגולל ככדור על הארץ ועצמותיו כמעט התפרקו.

ברגע ההוא נישמע מאחר הכתים קול קורא בכח: "ליהודים היתה אורה ושמחה וישיון ויקר!..." והמון האנשים עונה אחריו בקול רנה, "ליהודים היתה אורה ושמחה וישיון ויקר!" עונה גם יעקב אהריהם בשחוק מכאיב לב, בהתגעגעו מעפר. "אמנם הדברים האלה כתובים באר היטב, כי הגליון מקבל כל הדברים הנכתבים עליו, אכן עתה ידעתי מה שוים ומה ערכם — מתהו הם גם יחד! מה צדקו דברי אמו: עוד יום הפורים רחוק מאתנו, נדברו את הדברים האלה אל עצמו נשמע שנית מן הבית ההוא קול מבים כאבנים, רוקעים ברגלים ורועשים במצלמים, קול אנשים רבים, הנותנים עמל לנפישם להמס את המן, לאבדו להשימדו ולכלותו, כרה הם עושים עתה בהמן, אמר יעקב אל לבו בהתעוררו מעפר, "בהמן הנזכר במגלה, ואמנם לבם עשוי לבלי חת, אך יקמו נא הגבורים האלה ויערכו את מלחמתם נגד ההמן החי, אשר נגלה נגלה לפני היום בכל מדרך כף רגל, אז ארע כי כחם רב להם!..." (סוף יבא).

תולדות אנשי שם בקראקא.

מאת פ. ה. וועמישטיין.

(סוף)

ר' אלעזר ור' איסרל לאורש.

פה נקבר הר"ר ישראל איסור בנה בית הכנסת לאל: נקרא איסרל לאורש מקראקא עשה עם ישראל: משפט וצדקה וגדול זכותו: יעמוד למתפלל על קבורתו: נרמקש ל למעלה שנת חישקי: יג אדר הראשון: עלינו יבקש רחמים לפני לא ינום ולא יישן: ת' ג' צ' ב' ה' חמשת מצבות קבורות הגאונים

יעקב ידע את המכשפה הזאת ואת אפה כי עז, כי היא נצבה לו תמיד לישמן בדרך, אם נסה בפעם בפעם לעורר את שכניו משנתם, ולכן חש מפלט לו, אך כמעט עברו איזו רגעים הציקתהו עוד הפעם רוחו וירם שנית את קולו, אך כמעט פצה את פיהו, והנה אחד השוטרים הסובבים בעיר אהו בערפו ויקרא: "אם לא תשים מחסום לפיך, נודר, אז אתנך במשטר!"

"הלא כבר יצא השחר על הארץ!..."
 "ומה בכך? לא עליך לבשר צאת הישחר!"
 "אם כן בשר נא אתה להם, כי כבר עלה הישחר!..."
 "לא עליך לשאול כאלה — שמה ועבור!..."

אך שוא שקד שומר, כי מקול יעקב נעורו בין כה וכה האנשים משנתם. חלונות הכתים נפתחו, הריעות הוסרו, מעט מעט עזבו האנשים את כתיהם, החוצות החלו להתמלא מעוברים ושבים. ובעוד יעקב עושה כה וכה והנה קול מצהלות פעמונים באזניה וירא והנה עדת מתחפשים הולכת וכאה לקראתו, כלם מלובשים צבע רקמתים, איש איש מהם נושא תוף-מצלתיים בידו, ובלכתם ינועו הפעמונים לכל רוח וישמיעו צלצלי-שמע, למראיהם עלו יעקב מאד ויתארח לחברה עמהם, אך כמעט הלך בחברתם צעדי-מספר והנה אחד המתחפשים נתן עליו בקולו: "מה לה פה ומי לך פה, נער ישובב?!"

"הנברא הפורים רק בשבילך? פורים אחד הוא לכלנו!"
 "לך חוג לך את הפורים כנפשיך שבעך" אך אל נא תארח לחברה אתנו, כי לא יכירך פה מקומך!"

"ומה חמא ומה פשעי?..."
 "בחמאת אמך, נתעב גם אותך, בחמאת אמך, המתגאה בעניה ומתרחקת מאתנו!..."

"אבל הלא אנכי אהפין קרבכתם, באשר תלכו אלך, ובאהבתכם אישנה תמיה, אך תנו לי מקום ביניכם!..."

"אם כן הבדל מאמך ואז נחישך כאחד מאתנו, להבדל מאמו — כרעם מפיץ נגעו הדברים האלה באזניו — הפצו היה רק להשתעשע בחברתם, לפזו ולכרכר אתם יחד, לאכול ולשתות עמהם, להתמכר להם בכל נפשו ומאדו: באח וברע — אבל לעשות נבלה בזאת לא נתנהו לבו! — זועף ונכלם עוב יעקב את חברתם ובלבו העמיק מהשבותו: מי פלל בזאת כי ביום הזה, ביום המבשר שמחה וישיון ויקר, יפקדו האנשים עליו את חמאת אמו ויגרשוהו מהסתפח בחברתם!... מרגע לרגע נכנע לבו בקרבו, גם קומתו יחה וילך בראש נמוי לארץ, עתה לא שמח עוד כי התחפשי, אך ישם כל מעיניו לאסוף ביום הזה כסף למכירה, כי אך הכסף מעזו לו בחיים, והוא אך הוא לכר יועיל לו ביום עברה..."

מטרחק הלך בעקבות המתחפשים ואל הבית, אשר כוננו המה את רגליהם, ישם גם הוא את פניו, אך המה הלכו קומטיות ועליו-גאווה אל חדר האבל, הלך וצלצל בפעמוניהם, וכל בני הבית חדרו נגדם וישמחו עליהם וגם כסף מישנה נתנו להם — והוא עמד נכלם על סף הפתח ולא ערב את לבו לעלות ולהראות עמהם לפני אנשי הבית..."

אך אחרי עזבם את הבית בקול רנה וברעיש-תפים, ישם את נפשו בכפו ויהין גם הוא לכוא אל הדרה, וגם החל לצפצף את מזמורו: "שמעו-נא עדי ארוני הנבירים..." אך האדון הגביר ישסע את דבריו עד מהרה, בתתו אגורה על יד משרתו לאמר: "תן לו שכר פזמונו ושלחחו מן הבית, למען לא יביא ברגליו את כל כבודו פנימה!..."

יעקב נתן האגורה אל צלחתו ובלבבו היש כמדקרות הרב: האיש הזה לא יתן אותו להתמחמה אף רגע בביתו, וישלך לו את האגורה כאשר ישלך את העצם לפני כלבו — ובמה נופל הוא מן המתחפשים האחרים? הטובים המה ממנו? וכל אלה בחמאת אמו — ומה חמאה ומה פישעה?... מטר-גשם ירד כזרם מים כבירים מן השמים ויסחוף גם סחוף את רצועות הניר המדבקות אל מכנסיו, ואת מצנפתו, העשוי מניר-צבע, עשה למקוה מים, הדולפים ומטפטפים על פניו מעליו אשר ברגליו, הפוערים פה לבלי חוק, גם הם שתו מצו טיט חוצות ומי טרמנה וישמיעו כפעם בפעם את נאקתם כנאקת הצפרדע, הוא לא ישם את לבו לכל אלה, ויבוס ברגליו את מיט היון, וילך מכית לבית

"חידות לו דברייך" ענה יעקב בקול תלונה, "אמנם אנכי ארע את אשר ארע, ובכן רהיש לבי-היום דבר טוב!..."

"ומה רהיש לך, נער?"
 "להתחפשי, אמי ולהתבולל עם בני הנכר!..."

"להתחפשי ולהתבולל" שנתה אחריו בלא חמדה, "אנחנו חיים בעוני ובמצוק, ואתה אומר להתחפשי ולהתבולל!..."
 "כי על כן עצתי להתחפשי" השיב הנער בטוב-לב, ובהתרפקו על צווארי אמו, הוסיף אמרו לה בשפת-חנף: "ראי נא גם ראי אמי ויקרה, הנה שכנינו הקרובים אלינו שונאים אותנו בגפשי, ומדוע? על כי תתנאי עליהם ולא תתערבי בשמחתם, לכן נסכול חרפת-רעב ואין לכסף מוצא, הבי אמי, אתחפשה נא, אתבולל עמם ואהיה כאחד מהם, אומר בבתי נדיבים את פזמוני ויתנו לי כסף, ועם הכסף תבא גם השמחה במעוננו, כי חלק כחלק אקח מכל הטוב אשר יקחו שכנינו, כי כאח וכרע אתה לך עכמה, וגם את שמי אישנה לטובה. התדעי את הישם, אשר בו אקרא מעתה?..."

"ומה השם אשר תקרא בו?..."
 "לא עוד יעקב יקרא שמי, כי אם זשאק!"
 "ומה עול מצאת ביעקב?"

"לא אני מצאתי בו עול, כי אם שכנינו המתגרים בי כל היום ויתנו אותי לגרופים בקראם אחרי מלא: "יעקב, יעקל!..." אכן עתה אתחבשי, אתבולל עמהם, גם אישנה את שמי, אז יקרבוני כמו נגיד ואת מזמורי אישירה אתם יחד... המי אונך ואישירה לך את פזמוני!..."
 "אל לך לעשות כדבר הזה" פגעה בו אמו, "כי לא זה הדרך המולך אותנו אל הנחלה ואל המנוחה, הנה גם אבותיך ואבות אבותיך, לא התחפשו ולא התבוללו!..."

"אבותי ואבות אבותי לא נתנו לשמחה את לבכם, ואנכי אוהב את החיים ואת מנעמיהם — הכי וראית אמי, כי בלבוש זר אתראה כאחד מהם!..." ובטרם עברו רגעים אחרים ויעקב עמד לפני אמו מתחפיש כאחד מבני הנכר, "ראי, האם לא אישנה אליהם?" התפאר יעקב בהתיצבו קומטיות לפני יהודית אמו להראות לה, כי כחו עמו.

"חדל לך מהתנכר, בני, התרתה בו אמו ודבריה נמרצו מאד, "ראה הזהרתך!..." אכן בטרם עוד יכלה אמו לעצור בעדה, חלף, עבר מעל פניה ואיננו... *

יום הפורים חל אז באחד הימים הנודעים בשמם "ימי המאריך", אשר בהם אין תאר וצכיון אל העת, כי קיץ וחרף משמשים אז בערבוביא, וחליפיות ותמורות למזג האוויר מרגע לרגע, רגע תורה השמש בכל חודה ותפארתה ורגע יקבצו עליה עבים ואין אור ואין זהר, רגע ישב רוח צח שפאים, להשיב כל לב, ורגע ממזרים תבא קרה, רגע יתך הנשם ארצה ורגע ירד הישלג ממעל, והישמים גם הם ימירו את מראיהם מרגע לרגע, פעם ילבשו תכלת וארגמן ופעם ישימו שק כסותם.

בעת אשר עוב יעקב את אמו היה בקר, בעוד אישר ענן הלילה מרם עוד עלה מן הארץ, אך מפאתי קדים הציצה אילת הישחר מחרכים כבת מלך, המתעוררת משנתה ועיניה עוד אסורות בהכלי-ישנה, בחוצות עוד שוורר דמי-הלילה וכל חלונות הכתים עורם סגורים ועמופים ביריעות, לולא היה היום יום הפורים, כי עתה לא היה דרכר הזה לפלא בעיני יעקב, כי הוא נחשב בין שכניו-לאחר ממשכימי-קום, אך היום יום, המבשר ישיון ושמחה, היום עליהם לעורר את השחר, והמה עוד הווים שוכבים, "לא-קרא אל לבו — לא אתן את האנשים האלה לראות עוד שנה, כי חפץ חיים אנכי, חפץ אני לראות רגש והתעוררות סביבי, אעירה נא את העצלים האלה הישוכבים עוד סרוחים על ערשותם, כי פורים היום על הארץ!..." ובעודו דובר את הדברים האלה אל נפשו הרים בעוז קולו ויזמר בכח:

"האזינו ארוני הנבירים
 "הנה בא יום חגיגו — יום הפורים!..."
 אך עוד מלתו על לשונו והנה מאחד הכתים התפרצה ותתנפל עליו מכשפה בלח וזקנה וצורר-שבטים בידה:
 "שים שכניך בלועך, קורא הגר!" קראה אחריו בהמן קולר, "לילה על הארץ, תן את האנשים לישיון, הם, בלום פיך, פן אטאטא אותך במטאטא הזה אשר בידי, כאשר יטאטאו את הרמן!..."

האוי' נ"ע נתחדשו והוסבו בצלעות ברזל מעשה שבכה ע"י הגבאים הח"ק שנת תקצ"ג ל"פ"ק 7).

בפנקס הח"ק דף ב"ח ע"ב נזכר ר' איסר ברברים האלה: "זכור אלקים נשמת הגאון החבר ישראל בן יוסף ז"ל שתהא נצב"ה עם אי"ו ועם שרר"ל ועם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן ונאמר אמין, ובפנקס הקמץ של בהכ"צ הרמ"א דף ט' ע"א ודף כ. ע"ב, כתוב לאמר: "זכור של הנדיב המנהיג והנשיא בד"ר ישראל זצ"ל. זכור אלקים למובה נשמת החסיד השלם אשר בנה מקדש מעט הנדיב לכל דבר שבקדושה המנהיג ונשיא בישראל הר"ר ישראל בר יוסף בעבור ישבנו כבוד הגאון מהר"ר משה ואחיו נדרו צדקה בעד הזכרת נשמתו עולמים בשכר זה תהא נשמתו צרורה בצרור החיים עם נשמת אי"י שרר"ל וזכותו יעמוד לנו יליין בעדנו ונאמר אמין." ר' איסר הנ"ע לימי זקנה כנראה מדברי בנו הרמ"א בשו"ת סוף ס' ז' במכתבו לכהרש"ל: "ואלף שלומים יקבל מר מאבי הזקן ש"ן ומניסי משלם. הוא היה גם רבו של הרמ"א, ולכן מזכירו האחרון אצל "אדוני" גם בשם "מורי" 8). הרמ"א מביאו גם להלכה 9). הוא התימר בכבוד אביו וידגול בשמו, לאמר: "בן לא"א מורי היה קצין וראש רוב ישראל זצ"ל הנקרא משה איסרלס מקראקא" (הקדמה לתורת הטאת); "איש הוא בקראקא ושמו ישראל. אשר נדבה רוחו ובנה בה"כ והיה בדרון כעין נאם הנכר אוכל ואית"אל. והפרנס הנהיג וכלבל דורו ביקות"אל" (הקדמה לררכי משה או"ח).

ארבעה בנים וארבע בנות הניח ר' איסרלס לאורש אחיו במותו: א) הרמ"א; ב) ר' יצחק; ג) ר' אליעזר חתן מהרש"ל; ד) ר' יוסף, ישיש'א איש בבריסק דליטא והרמ"א נסע עמו שמה על חתונתו 10); ה) מרת מינדל, שמתה בשנת ש"ל 11); ו) מ' קענדל, שנפטרה בשנת י"ל"ב 12); ז) מ' הינדל, שנעדרה בשנת ש"מ"ו 13); ח) מ' מרים בילה, אשת הג"מ פנחס הורביץ 14).

ידידי הרב ר"מ קרענגל נ"י מחבר "שם הגדולים השלם" כתב ישם (דף ק"ה ס"י קכ"ט, וכן פרידברג בלחות זכרון ע"י 51 ס"י ל"ג), כי אולי ר' איסרלס לאורש הוא ר' "ישראל" ראש ישיבה בקראקא בשנת ש' ובטעות כתוב ישם בשם הגדולים השלם ובלוחות זכרון. בשנת י"ש), שמביא בעל סדר הדורות (ובטעות כתוב בשם הגדולים השלם גם: בעל צמה דוד) ח"א ש' (הוצאת משיכ"ל לאיתן). אבל אין הדבר כן, כי בכל המקומות הרבים, שהבאתי למעלה, לא נזכר ר' איסרלס לאורש אף פעם אחת בשם "ישראל" ולוא נהג בכלל ישיבה ברבים, היה הרמ"א או נוסח המצבה או פנקס הח"ק ופנקס בהכ"צ הרמ"א (המרים בלם לספר בשבחיו). לכל המצער אחד מהם, מזכיר את הדבר החשוב הגדול הזה, ובעל "צמה דוד" שלמד בקראקא בישיבתו של הרמ"א עוד בחי' אביו 15) והרמ"א אמן

7) ר' איסרלס לאורש שוכב בין בנו הרמ"א ובין בתו מרים בילה: אצל הרמ"א נקבר אחיו ר' יצחק ואצל ר' יצחק — ר' יוסף כהן צדק בעל שו"ת שארית יוסף, גיסו של הרמ"א, והמש הקברות של הצדיקים הגאונים האלה הוסבו בשנת תקצ"ג, כאמור, במעקה מיוחדת של צלעות ברזל גבוהות עד ראשי המצבות (העומדות על מקום גבוה) לכבוד ולחפאת.

8) ע"י למשל בשו"ת הרמ"א ס"י פ"ג והקדמת תורת העולה.

9) ר"מ או"ח ס"י ש"ך ופ' ת"ד.

10) הכת לא הייתי בביתו והלכתי לנשואי אחי יוסף ש"ן בבריסק דליטא (שו"ת הרמ"א ס"י מ' וס"י צ"ט). הרב לעיינשטיין כותב בעיר תהלה ע"י 168 בשם דרישה י"ד ס"י, שלא ס"ק י"א, כי ר' יוסף אחי הרמ"א נפטר בפוזנא, ואולם משם לא מוכח זה כלל.

11) "זכור אלקים נשמת מרת מינדל בת הקצין החבר ר' ישראל בעבור רכו" (פנקס הח"ק דף ל' ע"ב).

12) "ונשמת מרת קענדל בת החבר ר' ישראל ז"ל" (ישם דף ל"ד ע"א).

13) "ונשמת מרת הינדל בת הקצין הר"ר ישראל זצ"ל" (ישם דף מ"ד ע"ב). הרמ"א מביא בשו"ת ס"י ז' את גיסו ר' משלם וכס"י ס"ז מזכיר מהרש"ל את ר' אליהו, גיסו של הרמ"א ושם בס"י קכ"ד מובא ר' ליב גיסו של זה תאחרון, ואולי היו אלה השלשה גיסיו של הרמ"א בעליהן של שלש האהיות ההן.

14) ע"ד הרמ"א ואחיו ר' יצחק ור' אליעזר וגיסו ר' פנחס הורביץ עוד אשוב אדבר בפרטות בתולדותם הם.

15) ר"ד גאנא, בעל "צמה דוד" נולד בשנת ש"א ע"ש חי'ב, שי"א) ונמצא כי למד תורה מפי הרמ"א עוד בחי' אביו, שמת ש"ח"ה.

וגדל אותו 16) ויהי לו (לבעל צמה דוד) פה בן 17) וידע נאמנה את אבי הרמ"א, לא עבר ע"ז בשתיקה לגמרי. זאת ועוד אחרת, ר' ישראל מובא בין אלה ראשי הישיבות שמתו בשנת ש' או קרוב לה, ור' איסרלס לאורש נפטר הרבה שנים אח"כ. והיינו בשנת ש"ח, אולי ר' ישראל, הוא הרב ר' ישראל זק, שישמש ברבנות בקראקא בשנת רס"ז (כמובא בכתבי הארכיב פה ובתולדותיו בהמצפה שנה א) וזיה חי עד לערך שנת ש'.

הח' ר"י כהן צדק בותב במאמרו "ישם ושארית" ע' 64 (אוצר הספרות ח"ה), כי חותנו של ר' איסרלס לאורש היה ר' אליעזר שרענצל מלכוב, וזה אינו נכון. כי בכל המקומות שהבאתי למעלה נזכר חמיו של ר' איסרלס בשם "אלעזר" ולא "אליעזר", ומעולם לא נקרא איש בשם אביו או אמו, חותנו או חמותו מתושבי עיר אחרת אלא מבני עירו ועדתו. ובן לא נכון הוא מה שאמר ישם, כי ר' יצחק אחי הרמ"א נקרא "יצחק" ע"ש ר' יצחק שרענצל מלכוב. הן ר' יצחק אחי הרמ"א מת בשנת ש"מ"ה ור' יצחק שרענצל חי עוד בשנת ש"מ"ב ובין בשנה זו בית כנסת בלכוב, כידוע 18).

16) "והחסיד מורי ורבי, אשר אמני וגדלני מו' ימיו" איסרלס ז"ל" (הקדמת ספרו נתמך ונעים).

17) שמו ישראל, למדן מופלג, שמת בקראקא ביום ז' כסלו שצ"ט כמיש בפנקס הח"ק דף ע"ג ע"ב; "ונשמת הר"ר ישראל במהר"ר דוד גנו מפראג ביום השבת ז' כסלו ונקבר למחרתו ביום א' ח' כסלו שצ"ט. אביו בעל צמה דוד נפטר בפראג ח' אלול שצ"ג (גל ע"ד, ע"י 4 ס"י 9).

18) כבר העירוני בענין הזה על בעל לוחות זכרון (הוצאה ראשונה) ע"י 38 ס"י כ"ו ע"י 40 ס"י כ"ט כמח"ע ההד"ש להכנס בראש שנת 1901 ע"י 170 הערה 1.

תבל ומלואה.

התוכן הצרפתי נורדמן בדק ומצא ישמדת חום השמש היא 5320 מעלות. והשמש לא השיגה עוד את המדה הגדולה במדות החום בכל הכוכבים הקבועים. לכוכב הקבוע סיריוס יש 109.600 מעלות חום ולכוכב הציר הצפוני 8200 מעלות. לכלם כוכבים מתנועעים כארצנו המקיפים אותם ומקבלים אורם להחיות יצוריהם, אשר עליהם.

בחדש יוני הבא תהיה בלנדון אספת בא' בה כל לשכות המסחר והכמים ובי"כ הממשלות, להועץ ע"ד ישנו קביעות חג הפסח הנוצרי, שלא יעשוהו עוד ע"פ הלוח היהודי כמו עד כה. בתחלה מאנו הכהנים הנוצרים לשמוע ולשנות מנהג קדמונים, אבל עתה מתחילים גם הם להסכים, המעם הוא, שהפסח היהודי אינו קבוע תמיד בזמן אחד, הפסח שאחרי העבור מתאחר בר' שבועות מן הפסח שלפני העבור. ודרך אנב רוצים הם להישחרר גם בדבר האחד הזה מהיות תלויים בדת היהודית, כי חרפה להם הדבר.

הטבעת, אשר סביב הכוכב שבתאי, הוא קבץ מיליוני לבנות המקיפות אותו. לכויה טוב לשרות את מקום הכויה במי מלח, היפנים נושאים נשים כשהם בני י"ב עד י"ד שנים.

ישדות המלכות ברוסיה הם ישמח של ק"ס מיליוני דסיאטין, יותר משדות כל האכרים יחד.

בפאריז ישנם כחצי מיליון עניים פושטי יד, באויה התיבונה יש עין מנגטי המונע את פעולת מחש המנגט. כל עוף הפורה עליו נופל מת, תולעים ורמשים אין עליו. האדם הנגש אליו בצהרים יתפעל כמו ממכונה אלקטריית.

מלבד המחלות הכלליות המצויות בבני אדם ישנן אלף ומאה מחלות לאברים מיוחדים. בעינים ישנן מ"ח מחלות.

אונזערעז פאמיליען עמפפעהלען וויר

דיא קאלינער ציכאריע זויפ'ים בעסטע.

מכאל הורן	מאירשים בארר שני תר"ע
מאנוק	קראקא
בלחה חבר	משה גראבשריפט
זיבנא	מאורישים באר"ר תר"ע
	קלבושוא

ממעמקי לני אברך במד"ט את משה פיקהאלין בסטרו להתנותו עם מ' שרה גאלרשלאג בבולהוב. יצחק פריעדלער — סטרו. ברגשי גיל וחרות אברך את אחי חוקר מר מנדל לארסו עם מ' מרים קריער בטרונבוין. אהיו שמואל מעטבער — יעזרנא. ברגשי הבה ורעות הנני מברך במד"ט את ידידי המשיכיל מר יוסף גלר להתנותו עם מ' סימא ווגנר פה. נטע ווארמבראנד — זאלישטישקין. הנני מברך במד"ט את ידידי מר אליעזר וויצעלמאן לארסו: עם מ' מרים הויזער בסחורניצה. זאב קארנבוים — סולושווינא.

ברוב אהבה ורגשי גיל אברך במד"ט את רעי הנכבד מר ברוך רובנפלד בראדמינא לארסו: עם מ' גיטל טשיזעס בגרוזק. משה דאמיניץ — ראדימנא. ברגשי גיל הנני מברך את רעי הנצמד בלבבי מר מנחם האבער בזבנא להתנותו עם מ' מרים געלדצעהלער במד"ט. יוסף הערמעלע — מיעלעץ. ממעמקי לבב הנני מברכים את ידידנו מר מנחם האבער במד"ט להתנותו. יהודה האבער ורעיתו — דאמבראווא, מרגשי לבבי הנני מברך את רעי מר מנחם האבער במד"ט להתנותו. מרדכי שטינליין — דאמבראווא. מרגשי ידידות הנני מברך במד"ט את רעי הנכבד מר נחמן פראמער פה לכלולתו. מד"ט בשם חברי הקלוין דיוקוב. אשר תורוויץ — קאנטישגא.

ברב חרות אברך במד"ט את שיב חוקר מ' נחמן פראמער להתנותו. מד"ט לאביו, דודי האהוב. שמואל פראמער — קאנטישגא. במד"ט הנני מברך את מר משה גראבשריפט בקלבושאוא לארסו: עם מ' בלחה האבער פה. זיינביל שפאנאוף — זבנא.

בשם חברת ק"ס בקאלבושוב נגיש במד"ט להברנו מר משה גראבשריפט לארסו: מנחלי הח' יוסף ראטשטיין, שלמה אפעלבוים. אוישט ידי לברך את חברי מנוער מר משה גראבשריפט לארסו: במד"ט. יוסף ראטשטיין — קאלבושאוא.

מעמק לבני אביע בזה במד"ט לרעי ההביב מר משה גראבשריפט לארסו: יצחק קליין — קאלבושוא. מקרב ולב עמוק הנני מביע במד"ט לרעי יקירי מר גראבשריפט לארסו: אליהו לעזער — קאלבושאוא. הנני מברך את ידידי מר משה גראבשריפט בקאלבושאוא לארסו: שמעון ארנשטיין — יאסלא.

את ידידי מר שמואל סלפטר מפארטין עם מ' רוזה קארפא מפאטישאנקא אברך להתנותם במד"ט. מד"ט לאביו. זיינביל שפאנאוף — זבנא. ברגשי גיל ושפחה אביע במד"ט לרעי ירג מר אלימלך צוגהאפט בראטשין להתנותו עם מ' תנה ווילקענפעלד בבאואניב. מד"ט לחורני חיקרים. ליבוש אדלער ורעיתו — מושינא.

הרני מגיש במד"ט לידידי מר אלימלך צוגהאפט להתנותו ליב וועסטרייך — הוואלאוויין. במד"ט אברך את ידידי מר אלימלך צוגהאפט להתנותו. יתישע מנחם לאנדעסמאן.

ברגשי ידידות נכרך במד"ט את רעיני האהוב שיב מר משה קרישער לארסו: את בת הגי מו"ה דוד זאלצמאן מנבליץ. יצחק ריינהאלד, יהושע צינדאנעכבוים — יאסלא. משה קאפל וביתו — פאדגורנע מברכים בברכה משלשת את ידידם מר שלמה הוניגובס להתנותו.

הנני מברך בתדרת כבוד את הרב החרדי הגדול הגבוי מו"ה יצחק תאומים בפרמיסלא לכלולת בתו מ' ח"י במד"ט. זאב סגל — לוטאוויסקא. הנני מברכים את ההיג מו"ה יצחק תאומים בפרמיסלא להתנות בתו עם מר אבא אטינא בלבוב במד"ט. גערנער ציממערמאן.

הנני מברכים בתבה את ידידנו מו"ה שלום סובל בסאנוק לארום בתו עם מר מיכאל הארן. המערכת. מקרב לב נפש הנני מביע לדודי הנכבד מר שלום סאבעל וכיבי חיקרים במד"ט לארום בתו. אברהם באמבאך.

ברגשי הבה וידידות מברך בברכת מד"ט את חברי וידידי מר משה קרישער מפה לארסו את מרת מלכה זאלצמאן מנבליץ דב טהאלער — יאסלא.

קאנקורו.

בעירנו סטריא מתקשר רב ומורה צדק לקהל עדת ישורון ירא ושלם לדי ולתורתו. סמוך מבי גאוני זמננו בתעודת הוראה, וגם ראוי לאותה אצטלא על פי חקי המדינה. המבקש לקבל עליו משרת הרבנות דפה ישיב לשלוח הנה תעודותיו לא יאוחר מן 15 מאי הבעיל. בדבר תנאיו בכל פרטי ההתמנות ישתו עמו נבחרו קהל עדתנו.

סטריא 10 מערץ 1910

הנהגת קהלת סטריא.

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail
Lemberg. Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלפערטרייער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט

מיט מארקע שרייבענדער ענגעלי

גרעסטעס לאגער פאלינישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט מארקע ענגעלי.

20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער

שטעטס אס לאגער

רעפערטאריאלע אונד ווערקשטעטע אב ארטע בעסטע אומטויש-בעדיגונגען. — פרייזקאטאלאגע גראטיס אונד פראנקא.

לעבעדיגע טעלעפאן II. 2033
קראקא טעלעפאן 461

M. Gutwirth, Bochnia
liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen.

איין לאקאל

פאן 30 מעטער לענגע, 14 מעטער
ברייטע, עלעקטרישעס ליכט, צענטראל-
הייזונג מיט מאג- & נאכט-בעטריעב זאמט
וואהנונג זעהר בילליג צו פערטייטען.
אויסקונפט ביא דער ארט. "המצפה".

יין שרף של פסה

בכלים חדשים מחמש ועשר למרות, נשרף
תחת השגחת הרב אב"ד דפה, מחירו
3.20 העללער, (יין וחרצנים) חזק מאד
כמו קאנאק, אצל

Zalai Adolf in Baranya-Szentlőrincz
(Ungarn).

דר. דוד ראטהבלום.

סניגור לעניני עונשין פתח את לשכתו בוויין
I. Bräunerstrasse Nr. 7.
אל ליכתי יכולים לבתוב בכל לשונות
המדינה.

האכפרימא פאסטא

צו שווע און צו מעטאל

אין אלע פארבען און גרעסען פון די
געזעצליך געשיצטע מארקען Feniks
און Tęcza טרוקענט קיינמאל נישט
אויס, פוצט האבגלאנק, שאדט נישט דעם
לעדער, אויך גליצערין-פאסטא, ליע-
פערט די **כעמישע פאבריק**

CH. i J. TEITELBAUM

Kraków, Bonifraterska 5,

ביי אבנאהמע פון 100 דוצענד
פער נאכנאהמע סעפאראטע אפערטע.
ליעפערונג פראמפט, רעלע בעדיענונג
צו פולסטע צופריעדענהייט גאראנטירט.
מוסטערן פיר 40 העלער מארקען.
פלאץ-אגענטען אין גרעסערע שטעט

געזוכט.

בירג דראהטגעוועבע

פיר זיפען ארבייטער אונד אייזענהענדלער
אללע נומערן אונד ברייטען

bei **L. APERMAN, BRODY**
Theelager.

געזע-פעטט.

ראהעס אונד געקאכטעס פֿערזענדעט
בשר טעגליך פרישעס לפסח

Juda Zins, Huslafyn, (Galtzien)

פרייזע אונד הכשרים מהרפנים הגאונים
מבערוזאן, ספרעטיסלא ומסטרי וענדע אויף
פערלאנגען.

דאס וואונדערפאללע פאטענטירטע

ברוכבאנד

פערפאללקאממט.

אנפראגען מיט רעטורקארטע אן

M. Kantrowitz, Podgórze bei Krakau.

מיין האטעל

און רעסטוראציע כשרה

געבען קאפע צענטראל

יין קאלאמעט - -

איז פון אלע יודיש ארטהאדאקסע
געסט אלס זעהר בעקוועם, בילליג
און אנגענעהם אנערקאנט געווארען.

גרויסער זאאל געאיינגעט פיר
אונטערהעלטע, פארטרעגע און
חתונות, שענע צימער, בעסטע כשרה

היכע הויפמענישעס גאסטרויז,
ביליגע פרייזע, פיר האנדעלסריי

זענדע פארצוגספרייזע, מומט איבער-
ציינט אייך.

SALOMON SPERBER, KOLOMEA.

ISIDOR KRIEGER

Friedland bei Mistek (Mähren)

פֿערזענדעט פֿוהרמאנס- אונד פֿיאקער-
פייטשען אויס פרימא קערן-לעדער גע-
שניטטען צו בילליגסטען פרייזען. פֿערזאנד
פער נאכנאהמע.

האטעל ורעסטוראציע כשר

לבע"ב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל

בלבוב רחוב רועזניצקא 13

טעלעפאן נוי 1314

להתודע-זולהגלות.

הננו מתכבדים כזה להודיע לסוחרי יין, כי יסדנו כפרור עיר המלוכה וויצען
בית מלאכת "זיעסוויין" כשר, הנקרא "רוסטער" במקום מיוחד מבית מסחרנו,
ומסרנו כל השגחה תחת יד הרב החרוף ירא די היחסן מ' זלמן אשכנזי נ"י
מזאלקווא, למען יעשה הכל בהכשר ויתרון לכל השנה וביתרון לחג הפסח הבע"ל
ויהי' הכל ישמור ומטוהר מחלאת חמץ כרת וכהלכה. — בתקונתנו כי סוחרי יין
המבקשים "זיעסוויין" כשר ומשומר טוב ומשובח, יפנו כמה אלינו מבתיים אנהנו
לשרתם כחפץ לבם, ויפיקו רצון מאתנו בכל האופנים.

ההותמים ברגשי כבוד פ. באשאן ובניו.

P. BOSCHAN & SOHNE, WIEN II. Nordbahn 2 Kellerhof.

הסוחרים הנכבדים יוכלו לפנות במבוקשם אלינו או אל הגענראל פערטער-
זער שלנו ה' ישלמה דרימער העומד הכן להביא מוסטער זיעסוויין שלנו וגם
לעשות שפעציאלאפערט בעד סוחרים.

ארעססע לסוכנו **SALO DRIMMER, Krakau Sebastianergasse 34**

האמת ניתן לכתוב, כי אני משגיח על בית עשיית הזיעסוויין של הפירמא
הנ"ל ומשכני בוויצען מקושר יחד לבית עשיית המלאכה, למען תהינה עיני תמיד
צופיות מחל עד גמירא על הסחורה המלאכה ועושי' וגם היינות הם מה שעשיתי
ובצעמי, והמפתחות הם בירי, סוגר ואין פורתה, פותח ואין סוגר, הכל נעשה על
ידי — רק הפירמא עליהם וכל החביות חתומות בחותם שלי.

זלמן אשכנזי.

על ה"ר זלמן אשכנזי המשגיח על יינות הפירמא הזאת ישאלנו את פי
הרה"ג ר' נתן לעווין דאבד"ק רישא והוא מעיד עליו, כי הוא
איש ירא ושלם ת"ח ונאמן רוח, הוא נשלח להיות משגיח על יין גם מאת
הגאון ר' יצחק ישמעלקיש אבד"ק לבוב זצ"ל ובית דינו, רוסטער כשר מהפירמא
הזאת היא אפא במוח מכל חשש.

פירמא אנדערונג.

דיא גראססע אוהרען-גאלד, זילבער אונד יאוועלען-האנדלונג דעם

SAMUEL CENSER'S SOHN & Co. KRAKAU

ווירד יעצט אנטער דער פירמא

LEO KAHANE, KRAKAU

אים זעלבען לאקאלע **Stradom 11** ווייטער געפיחרט.

דיעזע אלט בעוואָהרטע פֿירמא ניממט בעשטעללונגען זאָוויא רעפארטור-
רען צו בילליגען פאבריקס-פרייזען ענטגעגען אונד ווערדען זאלע פראמפט אונד
זאָרגפאלטיג בעווערקשטעלליגט. — איינקויף פאן גאלד, זילבער אונד יאוועלען
צו דען האַכסטען פרייזען.

<p>Bücher-Lieferung gegen Monatsraten! Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde. Meyers, Convers. Lexicon 20 " Brockhaus 1908 " 17 " Spamers, JII. Weltgesch. 11 " Brehms Tierleben 11 " Leixner, Literaturgsh. 4 " Kaufm. Bibliothek 5 " Weltall und Menschheit 5 " Allgem. Naturkunde 10 " Sämtliche Klassiker (illustr.) Alles in neuesten Auflagen, prachtvoll gebunden liefert solventen Personen gegen Monatsraten von Kronen 5 — aufwärts A. WEISSMANN Podgórze, (Galtzien).</p>	<p>Kaufm. Fern-Unterricht! בוכפיהרונג (אללע מעטאָדען) האנדעלסקארטעספאָני דענין דייטשע שפראכליכערע, קויפס, רעכנען, האנדעלס- עט וועכעלדעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענשרייבען, ווערטגעשיכטע, עספער אנטאָוועלשט פראכע, שטענאגראפיע, (אלע סיסטעמע) א. ז. ו. קאן יעדערמאן אהנע בעזאנדערע פארקענטניססע אים ברענפליכען וועגען אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האַנאַראַר מאָססיו. — ביא בליכענישטיגער טיילנאהמע אן 4 לעהר- פעערן STENOGRAPHIE GRATIS. אנפראגען נור געגען רעטורקארטע, פראספעקטע K 0.50 ערפאלג גאראנטירט. Erstes commerciales Unterrichts-Institut. Abteilung für briefl. Unterricht A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E</p>
---	--

פריוואטליעהרער. MODERNE Damen-Loden-Röcke

אין 18 יאָרהינער פֿיין אויסגעשטאלטעטע
קנאבע, פֿעהיג אים העבראָאישען, דייטשען
פאלנישען, רוטענישען, מאטעמאטיקא. ז. ו. ו.
זוכט איינען פאסטען צום אונטערריכט
אייניגער קינדער, פאָם 2-מען מא.
אויפטרעגע זאפארט אונטער אדרעססע :
poste restante A, J. Tlustenkie
verschiedene Muster, warm und
dauerhaft kariert oder gestreift, das
Stück 1.20, 1.40, 1.50, bis K. 1.90
versendet gegen Nachnahme
J. J. Karas, Ingrowitz (Mähren)
Ein 5 Kg. Postpaket enthält 7
Röcke. Nicht convenirendes wird um-
getauscht oder der Betrag retourniert.

כשר מעטה משובח לפסק
J. B. RAPAPORT
 Dąbrowa bei Tarnów
 GROSSMETHBRAUEREI
 Gegründet im Jahre 1878.
 u. Premionirt mit Goldenen Medailen.
 עמפיעלש זיינע אלגעמיינ גערהומטע
 ערצייגונג אין פערשיעדענע סארטען
 א. ז. ראטהען, וויסען, דאפפעלמעטה
 קאפאוויץ, מאלניאק, ווישניאק, אלטער
 בוטעלען-מעטה, אללא מאלאזא צו
 ביליגען פרייען; פערנער ביענעוואקס
 און שלאדערהאניג פיר קאלאניאל-
 ווארענהאנדלונגען. — פיר רעעלע
 בעדיענונג אונד פאללסטע צופרייע-
 הענהייט ווירד גאראנטירט.

HOTEL KATZ
 Rzeznicka 7, Lemberg
 מעלעפאן נומר 1360
 הוא האכסניא ומסעד שלי יהיו כמה
 שנים ברחוב רייטאנא ועתה נעתקו הלום
 ערובים בחדרים מרווחים ומאכלי מעדנים
 ערובים בתכלית הכישרות והנקה לאחינו
 בני ההרדים. אף למתדרין מן המהדרין.
 יוסף כ"ץ.

שליבונין של פסה מלאנצקא.
 הריצה להנות מהמשקה הטוב והמשובח הזה,
 תעשית יהודי חרד בגליציא עצמה (ולא מן
 הפבריקות בהן לארץ השודרות)
 יפנה אליו בעוד מועד וישג מבוקשו צעהויש.
 המהיר בשנה הזאת למוהגים ולסוחרים: 210 K.
 בעד הקטן בעל 75% פרימא אב סטאציאן אלט
 סאנדעץ עם הבית. — למען תהי יכולת גם
 ליהודים לקנות, הכינותי בשנה הזאת כלים קטנים
 בני 4% ליטרות במחיר 11 כתרם אב סטאציאן
 הנל עם הכלי במאכנאחטע. השליחוואויץ מלאנצקא
 מפורסם להסעלה במינו הן בשעמו ובדיחו והן
 בהשגחה יתירה בעיני כשרות בעמדו תחת יד
 הרהיץ בארט סאנדעץ שליטיא מההל עד כלה וכל
 הכלים גדולים וקטנים התומים בהותם הרב הנל.
 יכהנונו נא הקונים ויאמתו דבדי.

זלמן גראסבארד
 Salomon Grossbard, Łącko
 p. Stary-Sącz.

מודעה רבה.
 לעדת ישורון, אשר ישימו פעמיהם
 לבקש תרופה ולמצא טרף בהבשר
 גמור, בלי שום חשש ופקסוק, יבואו
 ויפנו אלי.
פעניאן שמערן וויללא
פיארענטיא"א אבאציא
 פארמאלס פענאן מאוקאוויטש
 בנוי לתלפיות על הוף הים לתפארת
 כל רואיו. יפים ונעימים חיי חדריו
 במקום שהשמש מרפא בכנפיה.
 והמאכלות יטעמו לחיך כל אוכליהם.
 גם מרחצאות, תפלה בציבור ערב
 ובוקר.
 וע"ז מעירות תעודות מאוני
 וגדולי זמננו.
 הקי מאיר שמערן.

Wyd.: { Naftali Hof
 S. M. Laser
 Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
 Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
 Bożego Ciała 22.

כשרה זעלכווארען פאריר

A. Finkelstein, Lemberg, Gokuchowskipl. 2.
 ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאריר איז
 מיט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ה. וו
 אונד ערצייגט נור פרימאדווארע
 בהכשר הרד"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

בית הרשת הציקוריא של פאסט, וויטמאיר וסאפיר במרנוב

עומד במעלה העליונה בתכונת החמר וסדר עבודתו וסחורתו אינה
 נופלת במאומה מסחורת בני הרשת במערב. אבל יש לה ישי
 מעלות, שאינן בהם: א) היא מעשה ידי יהודים כשרים וחרדים
 ואין בה שום חשש שומן אסור וחמץ בפסח, כמו שיש בכל הציקוריות
 מעשה ידי נכרים, ישבל גדולי הרבנים והגאונים, כמו הרד"ג ר"ש סופר
 מקראקא זצ"ל, הגאון ר"י שמעלקיש מלבוב זצ"ל, הגאון רא"ל
 הורוויץ מסטניסלב זצ"ל וגם הגאון ר' שלום מרדכי שווארדאן
 מברעזאן היו אסורן באיסור חמור, למרות ההשנחות והעידו, שישנן
 תחבולות להטעות את השומרים וכמעט מן הנמנע שלא יתערב בהן
 שומן איסור. ב) הציקוריא של הפרימא היהודית הנ"ל היא סחורת
 הארץ הזאת, יתחובה על כל יושבי המדינה העניה לבכרה על סחורת
 חו"ל ובפרט שאינה נופלת בטובה מאחרות. לכן עת היא שישתחררו
 בכל בני יהודים ממשפט קדום ויתרגלו להשתמש רק בציקוריא של
Fast, Witmayer & Safir, Tarnów.

פלשתינא
חברת מסחר טיגר ושותפים
 בלבוב, רחוב זאלקיעווסקא 129
 מטרתנו ומטמתנו להרים את המסחר, העבודה, המלאכה והתעשייה
 בארץ חמדתנו ולהפיץ תוצאות ארץ ישראל הנעשים בידי ישראל
 בארצות פוזרנו בבתי ישראל. חברתנו תמכור ינות וקאנאק משוכחים
 מכורטי התקוה המקיימים כל המצות התלויות בארץ. על כל הבית
 וחבית נמצאים הכשרים מהרב בפתח תקוה, וגם פה יעיד עלינו הרב
 דמתא על כל הבקוקים בכלל ובפרט השמורים בשמירה מעולה
 בכשרות לפסה למתדרין מהמהדרין.
 יש לנו ש"מ זית זך לאכילה ולתפוקי מעדנים
 מ"פ. בורית לתמרקי הנשים מן "העתיד" בחיפה ועם הפצים מעצי
 זית מירושלים. — נבמש סוכנים בערים הגדולות, אשר יוכלו לראות
 ברבה בעמלם.
 בשם החבורה דרך צבי נמר.

יידישע געזעלשאפטסרייזע
נאך ארץ ישראל
 פער סעפאראטישן, בעזוכט ווערדען: יפו ירושלים, חברון, חיפה,
 טבריה, צפת, כפר מירון, דיא יידישען קאלאניען א. ה. וו. אונטער
 דער רעליגיעזען לייטונג פאן הרב הגאון הג' מויה קאפל רייך נ"י
 אב"ד דקהל יראים בוראפעסט. ישטרענג ארטה. כשריע פערפאלענונג,
 זעהר ערמעססיגטע בעטהייליגונגספרייע. מיט פראגראם אונד נאָהערן
 אויסקונפטען דיענט בערישוויליגסט הרב הגאון הנ"ל נ"י
Oberrabbiner Kopel Reich, Budapest
 VI. Mohrengasse Nr. 9.
 אונד דיא מעבנישע לייטונג:
 Reise-Abtheilung der Budapest-Josefstädter Bank und
 Sparkassa Aktien-Gesellschaft
Budapest VIII. Josefsring Nr. 31|b.

מצורתי.
 וויר פערדענדען גוט געבאקענע
 מצות להג הפסה, גוט פערפאקט, אב באהני
 שטאציאן צום פרייען פאן K. 1-10 פער קילא.
 מצה מעלה פרימא K. 1-20. דאס מעלה
 איזט פאן דער באַטשאַווער וואספער-מיהל מיט
 א הכשר פון הרב מלבוב. דיא מצות זענען גער
 באקען על פי השגחת הנאמן ההסיד מויה
 ה זיינוויל בלוזענשטיין.
Pomeranz & Schein, Łącko
 Bahnstation: Altsandez.
 בעשעלונגען ווערען נור געגען אנגאבע אונד
 נאכנאחטע אויסגעפיהרט.

חדשה
 הכני ונתכנז להודיע, כי עצדתי
 חת ונכתזי הורחתי גם צשפת
 הורחה יהודית הנודו צרת.
 ונעתה יוכל כל אחד להשתנות
 צונכתזי הורחתי, גסחלה קלין להס
 קום ידיעה צלשכניזית וצטוחיס הס
 כי יקגלו להס חת הספה העצרית
 צכז ונקלעותיה על נקלה צזונן קכר.
 עדים הס חלפי התלנידים
 שהשתנושו צונכתזי הורחתי וצצחו
 על ידס לזוטרתס צלפן חקר לח
 קוו. פרוסקט ונפרט חנס, זרגוני
 חו חשכזו. (הסולה 25 הלר צעד
 הפרוסקט ונקזל חת ספרי תלונות
 וטפיקיס" חנס חין כקק). ונכתז
 לדוגנח צשפת הורחה זרגונית 1.20
 צשפת הורחה חשכניזית (צחותיות
 עצריות) — K. 1.
S. WALKOWSKI, KRAKAU
 Postfach 119.

האניאק לאנער של פסה
 אצל
PINKASZ RATH
 Slivovitz & Cognac-Lager und Brennerei
 Borgoprund Siebenbürgen.
 על בשרותי ונאמנותי יעידו; ש"ב הרב
 הגאון האבד"ק ויש"ב הרב הגאון הצדיק
 מדעיש שליט"א.

נור 2 העללער קאסמעט זיא
אינע פייערהאסמע
 ציינען דעס בעטראגעס פער טאג אונד
 זאלל אינע זאלבע אין קיינעם געשעפטע
 אונד אין קיינער וואהנונג פעהלען. דא זיא
 ראדורך רוחיג שלאפען אונד פאָהרען
 קענען אונד אונטערעוועגס זיך איהרעס
 פערמענענס זיכער פיהלען.
 עם ליעפערט דיא בעסטע קאנסטרוק-
 ציאן פייערעסטען אונד געגען איינברוך
 זיכערע קאסען אויס דער

ווינער קאסענפאריר
 זעהר קאנקורענצעפדיג פיר וויעדער-
 פערקייפער אונד פרייוואט פיר
 זעמטליכע צוועקע אונד צו יעדעס מעבעל-
 גארניטור לויט וואונש אהנע מעהרקאסטע-
 פאסענד
ARON SCHWARZ, CHRZANÓW.
 סאלידע פלאטצפערטרעמונגען ווערען
 געזוכט. — פערלאנגען זיא אפערטע.

נגועי מכות טריות ופצעי רגלים
 אף אלה שלא יוכלו למצוא תרופה
 בשום מקום, ידרשו נא חנם פרוסקט
 ותעודות נאמנות, שנכתבו בידי רופאי
 אוסטריא וחולים שנרפאו, מאת
Apotheker C. W. ROLLE
 Altona-Bahrenfeld Deutschl.